

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОЇ БЕЗПЕКИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ З ДОСЛІДЖЕННЯ
ПРОБЛЕМ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

КОМЕНТАР
ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ»

Дніпро
2020

УДК 351
К 47

*Рекомендовано науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ 19.03.2020 (протокол № 7).*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Дараган В.В. – доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінального процесу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування ДДУВС.

Орел Я.С. – дільничний офіцер поліції сектору превенції Кам'янського ВП ГУНП в Дніпропетровській області, майор поліції.

Єфімова І.В. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін університету митної справи та фінансів.

К 47 Коментар до Закону України «Про національну безпеку України» / Кубецька О.М., Лазарєв В.О., Неклеса О.В., Палешко Я.С. Дніпро : ДДУВС, 2020. 72 с.

Видання підготовлено відповідно до діючої наукової теми навчально-наукової лабораторії з дослідження проблем протидії організованій злочинності та корупції «Теоретичні та прикладні аспекти забезпечення фінансово-економічної безпеки держави» (номер державної реєстрації 019U103516).

Коментар розрахований на якнайширше коло читачів, але, насамперед, на тих, хто використовує Закон у своїй щоденній діяльності, – державних службовців, службовців місцевого самоврядування, суддів, громадських активістів та для інших користувачів.

© ДДУВС, 2020

ЗАКОН УКРАЇНИ Про національну безпеку України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31, ст. 241)

Цей Закон відповідно до статей 1, 2, 17, 18 і 92 Конституції України визначає основи та принципи національної безпеки і оборони, цілі та основні засади державної політики, що гарантуватимуть суспільству і кожному громадянину захист від загроз.

Цим Законом визначаються та розмежовуються повноваження державних органів у сферах національної безпеки і оборони, створюється основа для інтеграції політики та процедур органів державної влади, інших державних органів, функції яких стосуються національної безпеки і оборони, сил безпеки і сил оборони, визначається система командування, контролю та координації операцій сил безпеки і сил оборони, запроваджується всеосяжний підхід до планування у сферах національної безпеки і оборони, забезпечуючи у такий спосіб демократичний цивільний контроль над органами та формуваннями сектору безпеки і оборони.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. Наведені в цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

1) **воєнний конфлікт** – форма розв’язання міждержавних або внутрішньодержавних суперечностей із двостороннім застосуванням воєнної сили; основними видами воєнного конфлікту є війна та збройний конфлікт;

«В умовах глобалізації світ змінюється з біполярного на багатополлярний, що в свою чергу тягне сплеск низки воєнних конфліктів. Зрозуміло, що воєнні конфлікти – це основна загроза як для національної, так і міжнародної безпеки. На превеликий жаль взаємозалежність людства та його розвиток, на теперішній час, не виключає воєнних конфліктів – як засіб силового вирішення протиріч на міждержавних та регіональних рівнях. В теперішньому світі старі воєнні конфлікти зникли, та разом з цим з’явилися нові, які являються великою загрозою для безпеки як окремої країни так і світу в цілому. На регіональному та локальних рівнях виникають дедалі більше суперечок, які набирають воєнної форми протистояння. Саме нова реальність вимагає нового осмислення поняття «воєнний конфлікт».

У визначенні, що надане даним Законом воєнний конфлікт несе розуміння того, що це як одна з форм вирішення непорозуміння, та головна його ознака полягає в двосторонньому застосуванні саме воєнної зброї та сили. Тобто предметом цього визначення являється – суперечка, а вирішення це – використання воєнної сили та зброї. Сама суть застосування воєнного конфлікту полягає в тому щоб продовжувати політику, яка застосовувалася, з використанням зброї. Тобто слід зауважити, що ознакою воєнного конфлікту є – політичний мотив.

Причинами воєнного конфлікту являються : економічні, політичні, те-

риторіальні, сировинні та соціальні розбіжності. За правовою ознакою воєнні конфлікти поділяються на:

- 1) які відповідають міжнародному праву (справедливі і конвенційні);
- 2) які суперечать міжнародному праву (несправедливі і не конвенційні).

Відповідно до стратегічних показників воєнні конфлікти поділяються на види, які зазначено нижче на рис. 1.

Класифікація воєнного конфлікту залежно від стратегічних показників				
За поколінням засобів збройної боротьби	холодна зброя	За масштабом	<u>за розмахом:</u>	
	4т.44рис4т4о44а зброя		<ul style="list-style-type: none"> ➤ світові ➤ регіональні ➤ локальні ➤ прикордонні зіткнення ➤ збройні інциденти ➤ воєнні акції 	
	нарізна зброя		<u>за тривалістю:</u>	
	моторизована зброя		<ul style="list-style-type: none"> ➤ затяжні ➤ швидкоплинні 	
	ядерна зброя		<u>за розташуванням району конфлікту:</u>	
	високотехнологічна зброя		<ul style="list-style-type: none"> ➤ внутрішньодержавні ➤ прикордонні ➤ віддалені від держави 	
Біотехнічна зброя	<u>за розташуванням району конфлікту:</u>	За фізичним середовищем:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ внутрішньодержавні ➤ прикордонні ➤ віддалені від держави 	
За напруженістю:			<u>За способом розв'язання:</u>	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ високої інтенсивності ➤ середньої інтенсивності ➤ низької інтенсивності ➤ незавершені (тліючі) 			<ul style="list-style-type: none"> ➤ раптові ➤ через ескалацію ➤ з приводом ➤ без приводу 	
За способом застосування	Засобів збройної боротьби:			
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ масові ➤ обмежені 			
	Засіб інформації і психологічної боротьби:			
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ послідовно ➤ паралельно 			

Рис. 1. Секторна діаграма класифікації воєнного конфлікту залежно від стратегічних показників

Відповідно до соціально-політичних ознак воєнні конфлікти подаються на види, які зазначена на Таблиці 1.

Таблиця 1

Класифікація воєнного конфлікту за соціально-політичною ознакою

Класифікація воєнного конфлікту за соціально-політичною ознакою	міжкоаліційні
	міждержавні
	між коаліцією та державою
	громадський:
	<ol style="list-style-type: none"> 1) захист конституційного права; 2) утримання територіальної цілісності; 3) захист прав людини; 4) внутрішньодержавні зіткнення; 5) терор цивільного походження.
	Збройне втручання:
	<ol style="list-style-type: none"> 1) інтервенція; 2) міжнародний терор; 3) анексія.

Отже, воєнний конфлікт – це свого роду сутичка, зіткнення, протиборство, розглядається як форма вирішення розбіжностей між державами та групами людей в ході якого використовується збройна сила. Це гостра форма розбіжностей із застосуванням насильних методів та в свою чергу характерний особливим станом збройних сил».

Зміст категорії «анексія» подано в Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України, згідно якої це – протиправне насильницьке приєднання однією державою території або частини території іншої держави або будь-якого простору, що перебуває під контролем чи у спільному користуванні міжнародного співтовариства (р. 2 п 1).

воєнна безпека – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від воєнних загроз;

«Воєнна безпека є головною складовою національної безпеки, яка в свою чергу формується із політичних, економічних та військових аспектів. Політичний аспект створює та сприяє розвитку зовнішньої та внутрішньої обстановки держави, завдяки яким відбувається подолання різних видів конфліктних ситуацій. Та слід зазначити, що політичний аспект повинен бути виконаний в сукупності з оборонним характером, синтез яких блокує спроби агресора домогтися своїх цілей з використанням зброї.

В загальному значенні воєнна безпека передбачає захист життєво важливих аспектів людини, громадян, суспільства та держави від явищ або подій, які несуть небезпеку воєнного характеру, при якому військові дії (війна) має нульову ймовірність. Тобто це рівень захисту державного суверенітету, недоторканності, цілісності від зазіхань з використанням воєнної сили».

громадська безпека і порядок – захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, забезпечення яких є пріоритетним завданням діяльності сил безпеки, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та громадськості, які здійснюють узгоджені заходи щодо реалізації і захисту національних інтересів від впливу загроз;

«Наша країна прагне адаптувати та запроваджувати іноземні практики щодо забезпечення високого рівня громадської безпеки та порядку. Це в свою чергу і є поштовхом для розвитку національної безпеки.

Ж. Ведель (французький юрист) дав визначення поняттю громадська безпека і порядок, згідно з яким – дії, які направлені на попередження загроз для населення чи приватним особам, починаючи від заколотів проти країни і закінчуючи запобіганням нещасних випадків.

Громадська безпека – це захист здоров'я, гідності, свободи вибору, власного майна населення і недоторканність правового порядку та державних установ.

Громадська безпека здійснюється через наступні сфери, які представлені на рис. 2:

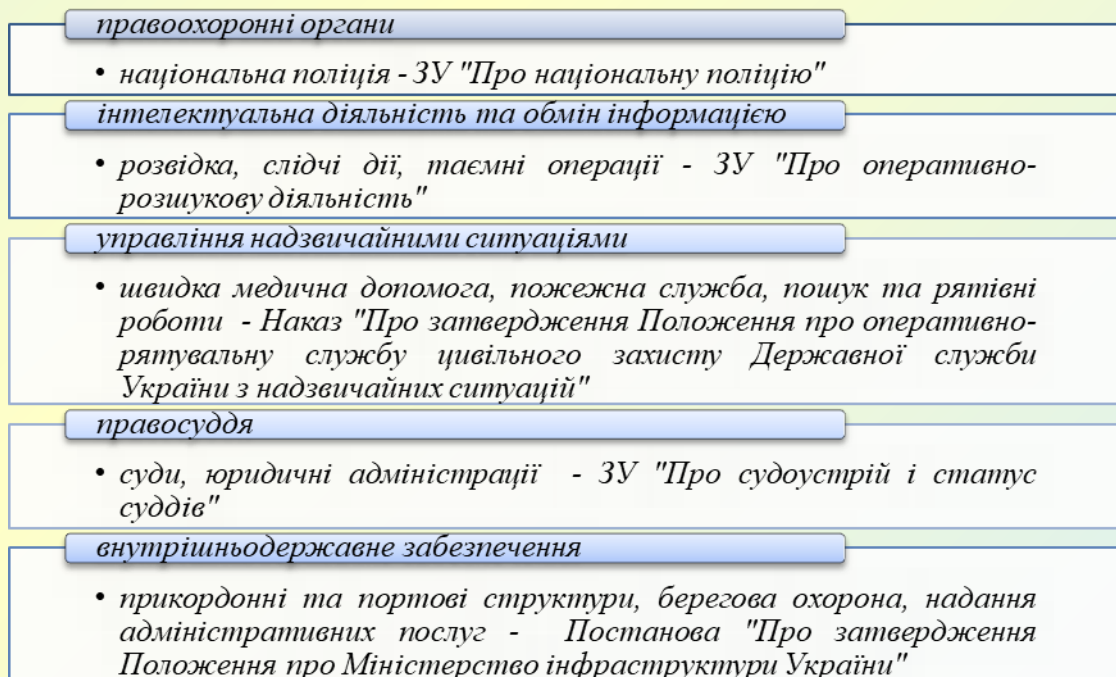

Рис. 2. Графічне зображення умов забезпечення громадської безпеки

Таким чином, громадська безпека – це стан упорядкованих суспільних правовідносин, при якому кожна особа, державний орган, органи місцевого самоврядування та їх посадові особи з власної волі дотримуються правових і морально-етичних норм, соціальних норм та правил, виконують всі рекомендації з метою досягнення громадської безпеки та благополуччя.

Термін громадський порядок можна розглядати з юридичної та соціальної сторін. З одного боку громадський порядок – це дотримання правил поведінки, які складають основу для спокійних умов співіснування у суспільній діяльності та побуту.

З юридичної сторони цей термін трактується як: здійснення процесу регулювання соціальних відносин (захист прав та свобод громадян, життя та здоров'я і дотримання суспільної моралі) завдяки правовим та соціальним нормам.

Громадська безпека та порядок це в першу чергу система заходів та видів діяльності для усунення небезпек і загроз різних видів. Під загрозами, мається на увазі фактори (явні та латентні) які наносять вплив на стан безпеки.

Громадську безпеку та порядок слід розуміти як фактор протидії небезпекам в державі. Тобто держава і суспільство спільними зусиллями займають наступачу позицію щодо захисту національних інтересів та можуть на достатньому рівні протидіяти існуючим загрозам».

4) державна безпека – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від реальних і потенційних загроз невоєнного характеру;

«Всі утворені країною інституції направлені на забезпечення високого рівня безпеки. Доцільно дати наступне визначення: державна безпека – це збалансований стан функціонування держави, яка являється політичним інститутом влади через прогнозування, попередження, а отже і виявленням та зведенням до мінімуму негативного впливу існуючих та майбутніх загроз основним ознакам держави (інститутам влади, територіальній цілісності суверенітету, податковій і грошово-кредитній системам), дає змогу країні виконувати своє соціальне призначення з приводу подальшого розвитку населення та суспільства в цілому. Безпека базується на гуманістично-цивілізованих поглядах. Зазначимо, що воєнна складова не входить до цього терміну».

5) демократичний цивільний контроль – комплекс здійснюваних відповідно до Конституції і законів України правових, організаційних, інформаційних, кадрових та інших заходів для забезпечення верховенства права, законності, підзвітності, прозорості органів сектору безпеки і оборони та інших органів, діяльність яких пов'язана з обмеженням у визначених законом випадках прав і свобод людини, сприяння їх ефективній діяльності й виконанню покладених на них функцій, зміцненню національної безпеки України;

«Демократичний цивільний контроль – являється одним із видів воєн-

ної організації, згідно з яким всі прийняті рішення у військовій сфері лежать на обраній владі та громадянах, а не на військовому командуванні. З огляду на те, що рішення про початок або завершення війни відіграє велику роль на житті всього населення країни, відповідно саме суспільство може контролювати військовий блок, та являться проявом демократії в державі.

Саме демократичний контроль являється механізмом дії завдяки якому здійснюється розподіл відповідальності між владою та військовими. Як приклад слід зазначити, в тому разі, якщо військові виявили загрози та оцінили об'єм витрат для їх усунення, а політична влада не має для цього грошових коштів – це говорить про не виконання обов'язків з боку держави; та в разі коли військові не ідентифікували можливі загрози та відповідно не вжили заходів для їх усунення або не обґрунтували їх доцільність – ступінь відповідальності припадає на військових».

б) загрози національній безпеці України – явища, тенденції і чинники, що унеможливають чи ускладнюють або можуть унеможливити чи ускладнити реалізацію національних інтересів та збереження національних цінностей України;

«Загрози національній безпеці – це сукупність внутрішніх і зовнішніх суперечностей суспільно-соціального розвитку як в держави так і на міжнародній арені в усіх сферах життєдіяльності, котрі ускладнюють врегулювану адміністративним правом діяльність суб'єктів національної безпеки зі створення сприятливих умов для збереження та зміцнення української цивілізації та чинники, які створюють небезпеку національній безпеці.

Тобто це сукупність явищ, які становлять загрозу для індивіда, суспільства, держави та спричиняють шкоду життєво важливим процесам.

Загрози національної безпеки можуть бути: політичного, економічного, соціального, техногенного та інформаційного характеру.

Підвищити рівень національної безпеки – означає врахувати всі чинники, які перешкоджають досягненню даної цілі».

7) збройний конфлікт – збройне зіткнення між державами (міжнародний збройний конфлікт, збройний конфлікт на державному кордоні) або між ворогуючими сторонами в межах території однієї держави, як правило, за підтримки ззовні (внутрішній збройний конфлікт);

«В широкому значенні збройний конфлікт – це зіткнення між сторонами, які ворогують та використовують військову силу; в вузькому розумінні – це збройне зіткнення, здебільшого на державному рівні, яке відбувається через порушення кордонів військовими силами іншої держави.

Збройний конфлікт має у своїй структурі два види: локальний та внутрішній. Локальний відбувається у прикордонних зонах, які межують з іншими державами та в тих територіальних районах, які мають спірну приналежність. Внутрішній збройний конфлікт – відбувається внаслідок втрати державою контролю над окремими регіонами. При підтримці таких протистоянь іншою державою такий збройний конфлікт називають гібридною війною».

8) комплексний огляд сектору безпеки і оборони – процедура оцінювання стану і готовності складових сектору безпеки і оборони до виконання завдань за призначенням, за результатами якої розробляються та уточнюються концептуальні документи розвитку складових сектору безпеки і оборони та визначаються заходи, спрямовані на досягнення ними необхідних спроможностей до виконання завдань за призначенням у поточних і прогнозованих умовах безпекового середовища;

«Комплексний огляд сектору безпеки і оборони – аналітичною оцінкою всіх складових сектору безпеки (зокрема законодавчий та інституційний) та ставить перед собою за мету протидіяти існуючим та можливим загрозам країни та економічній стабільності. Далі представлено шляхи здійснення комплексного огляду сектору безпеки і оборони в табл. 2:

Таблиця 2

Шляхи здійснення комплексного огляду сектору безпеки і оборони

Шляхи здійснення комплексного огляду сектору безпеки і оборони	Пошук концептуальних підходів та напрямків для забезпечення безпеки у воєнній сфері
	<i>Збір та обробка інформації, та доцільне її використання в інтересах безпеки держави</i>
	<i>Виявлення та прогноз на майбутнє щодо реагування на політичні, економічні та воєнні загрози</i>
	<i>Пошук нових напрямків розвитку сектору безпеки, та пошук шляхів досягнення показників достатньої воєнної безпеки.</i>

Слід зазначити, що комплексний огляд сектору безпеки і оборони України – це оцінка стану всіх структурних елементів цього сектору, мета якої полягає в протидії загрозам воєнного характеру».

9) національна безпека України – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз;

«В англійській мові поняття “нація” (“nation”) означає рівною мірою як націю, так і державу, тобто вживається в значенні “нація – держава”. Тому в англомовній частині світу, “національна безпека” ототожнюється з поняттям “державна безпека”. Стосовно багатонаціональної держави термін “національна безпека” повинен, на наш погляд, охоплювати всі національності, які проживають у ній. Це узгоджується з тим об’єктивним фак-

том, що світова спільнота (співтовариство держав) існує і розглядається як єдина система функціонуючих в ньому національних держав, хоча національності, що входять в іншу державу, розрізняються між собою не тільки за ступенем розвитку, але і за типом національної консолідації, рівнем гомогенності та ін.

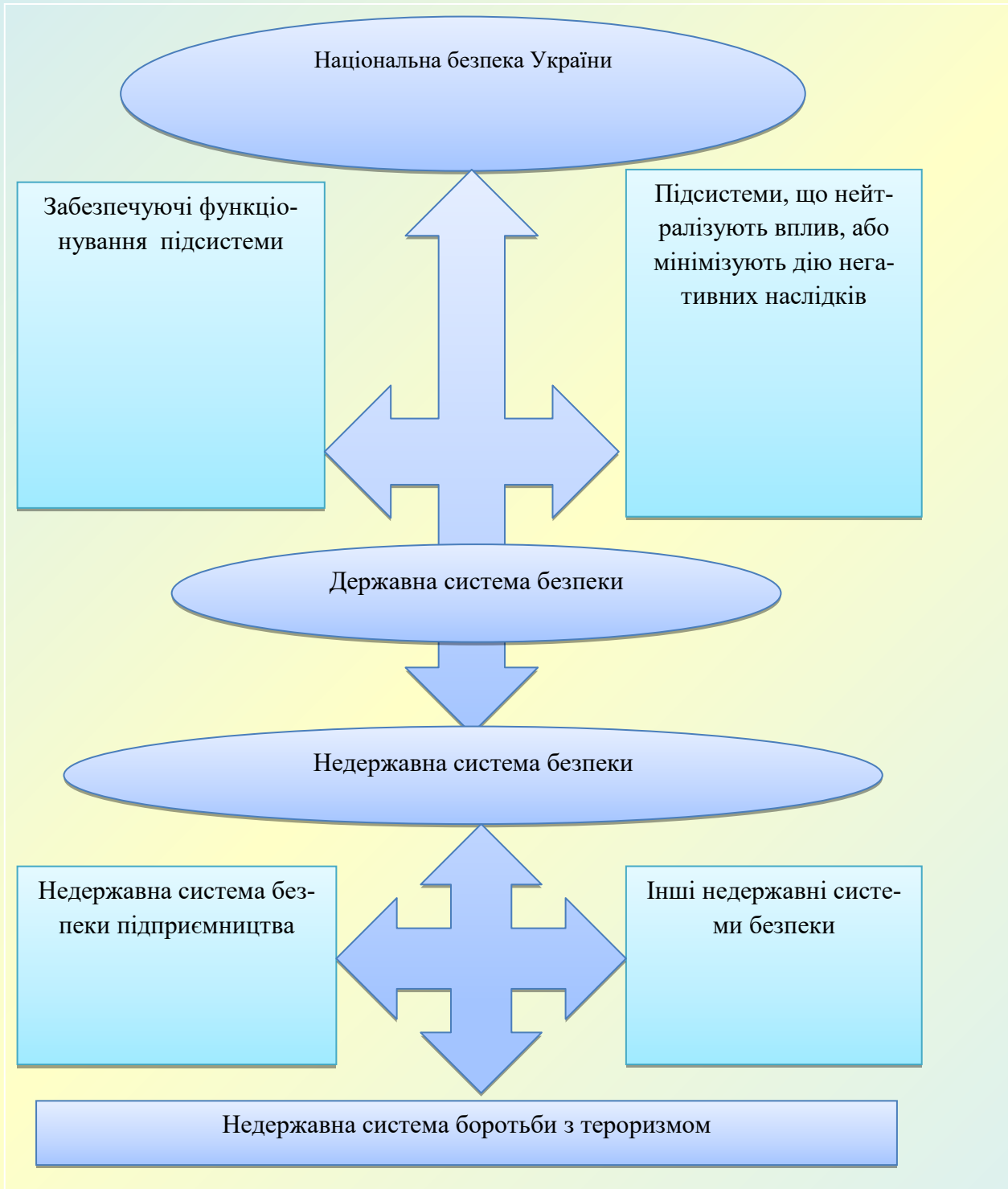

Рис.3. Модель системи національної безпеки України

Національна безпека України становить собою полі системне утворення, тому забезпечення ефективного функціонування усіх складових її елементів залежить не лише від ефективності діяльності забезпечуючи функціонування підсистем, а й діяльності підсистем нейтралізації негативних факторів, що значно впливають на її розвиток та функціонування».

10) національні інтереси України – життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян;

«Поняття національні інтереси – являються однією із складових системи національної безпеки. Національні інтереси – це в першу чергу статечно важливі цілі, які ставить перед собою кожна країна та відповідно система заходів, завдяки яким досягаються ці цілі. Українські національні інтереси – це життєво важливі матеріальні, інтелектуальні і духовні цінності Українського народу як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні, визначальні потреби суспільства і держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток. У цьому розумінні національні інтереси є важливішими завданнями внутрішньої і зовнішньої політики. Головним національним інтересом нашої країни являється відродження та зміцнення держави, становлення міцної національної економіки та забезпечення безпеки України».

11) оборонний огляд – процедура оцінювання стану і готовності сил оборони до виконання завдань з оборони України, стану їх кадрового, фінансового, матеріально-технічного та інших видів забезпечення;

«Оборонний огляд – це певний процес дій, які виконуються під час планування оборонних заходів, з залученням оборонних сил держави, органів виконавчої влади та наукові інститути, організації».

Цілі, які ставить перед собою оборонний огляд вказано в табл. 3:

Основне завдання оборонного огляду полягає в оцінці можливостей держави в реагуванні на можливі військові та інші загрози, а також виявлення та забезпечення потреб армії».

12) оборонне планування – складова частина системи державного стратегічного планування, що здійснюється з метою забезпечення обороноздатності держави шляхом визначення пріоритетів і напрямів розвитку сил оборони, їх спроможностей, озброєння та військової техніки, інфраструктури, підготовки військ (сил), а також розроблення відповідних концепцій, програм і планів з урахуванням реальних і потенційних загроз у воєнній сфері та фінансово-економічних можливостей держави;

«Мета оборонного планування полягає в забезпеченні дійсних і майбутніх планів, державних програм, дієвих заходів державної влади які направлені на підвищення національної безпеки та оборони державної політики, які засновуються на наступному:

Цілі оборонного огляду

Цілі оборонного огляду	Оцінка безпеки держави;
	<i>планування сил для виконання поставлених цілей за сценаріями;</i>
	<i>Оцінювання наявних можливостей Збройних сил;</i>
	<i>Аналіз стану кадрового, фінансового та матеріально-технічного потенціалу Збройних Сил України;</i>
	<i>Реформування Збройних Сил України з урахуванням фінансового потенціалу країни;</i>
	<i>Формування альтернативних варіантів досягнення покращеної моделі Збройних Сил;</i>
	<i>Етапи реалізації політики держави щодо Збройних сил</i>
	<i>Розробка воєнно-політичних, воєнно-стратегічних, воєнно-економічних і військово-технічних змін направлені на забезпечення обороноздатності держави.</i>

1) використання програмно-цільового методу з метою забезпечення ефективного використання державних фінансів;

2) системний підхід в процесі оборонного планування із збереження принципу колегіальності у прийнятті рішень;

3) визначення основних показників оборонного планування;

4) безперервне та безперешкодне управління оборонним плануванням;

5) захист національних інтересів;

б) фінансове забезпечення програм, які направлені у сферу оборони та забезпечення їх ефективного впровадження».

13) оборонно-промисловий комплекс України – сукупність органів державного управління, підприємств, установ і організацій промисловості та науки, що розробляють, виробляють, модернізують і утилізують продукцію військового призначення, надають послуги в інтересах оборони для оснащення та матеріального забезпечення сил безпеки і сил оборони, а також здійснюють постачання товарів військового призначення та подвійного використання, надання послуг військового призначення під час виконання заходів військово-технічного співробітництва України з іншими державами;

14) огляд оборонно-промислового комплексу України – процедура оцінювання стану і готовності оборонно-промислового комплексу стосовно задоволення потреби сектору безпеки і оборони в озброєнні, військовій та спеціальній техніці;

15) планування у сфері національної безпеки – функція державного управління з визначення пріоритетів, завдань і заходів із забезпечення національної безпеки України, збалансованого розвитку складових сектору безпеки і оборони на основі оцінки безпекової обстановки та з урахуванням фінансово-економічних можливостей держави;

«Особливість планування у сфері національної безпеки залежить від структури та ролі в системі узагальненого процесу прийняття державно-політичних рішень. Тобто планування являється своєрідним поєднанням державної політики та державного управління.»

Постійні загрози для суспільства та держави вимагають прийняття спільних рішень, які засновуються на постійній взаємодії та чіткій координації дій в цьому напрямку. Якраз сучасні загрози і обумовлюють планування у сфер національної безпеки».

16) сектор безпеки і оборони – система органів державної влади, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних та розвідувальних органів, державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, сил цивільного захисту, оборонно-промислового комплексу України, діяльність яких перебуває під демократичним цивільним контролем і відповідно до Конституції та законів України за функціональним призначенням спрямована на захист національних інтересів України від загроз, а також громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки України;

«Термін «сектор безпеки і оборони» з'явився в 90-х роках, коли спектр загроз став зміщуватися від суто воєнних до таких, які мають не лише військове забарвлення. Мотивація впровадження цього терміну стало – рекомендації міжпарламентських органів Європи та міжнародних конференцій і семінарів.»

Тобто сектор безпеки і оборони – це система органів, які відповідають за забезпечення безпеки та оборони держави.

Сектор безпеки і оборони не обмежується лише воєнною сферою, так як фактично він охоплює економічну, політичну, екологічну, військову, та оборонну сфери.

Слід зазначити, що важливою характерною ознакою «сектора безпеки і оборони» являються загрози воєнного характеру (воєнна небезпека). Саме ця характерна ознака відрізняє сектор безпеки і оборони від загального сектору національної безпеки».

17) сили безпеки – правоохоронні та розвідувальні органи, державні органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, сили цивільного захисту та інші органи, на які Конституцією та законами України по-

кладено функції із забезпечення національної безпеки України;

18) сили оборони – Збройні Сили України, а також інші утворені відповідно до законів України військові формування, правоохоронні та розвідувальні органи, органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення оборони держави;

19) Стратегія національної безпеки України – документ, що визначає актуальні загрози національній безпеці України та відповідні цілі, завдання, механізми захисту національних інтересів України та є основою для планування і реалізації державної політики у сфері національної безпеки;

«Стратегія національної безпеки України визначає актуальні загрози національній безпеці України та цілі, напрями, механізми захисту національних інтересів України».

20) Стратегія воєнної безпеки України – документ, у якому викладається система поглядів на причини виникнення, сутність і характер сучасних воєнних конфліктів, принципи і шляхи запобігання їх виникненню, підготовку держави до можливого воєнного конфлікту, а також на застосування воєнної сили для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, інших життєво важливих національних інтересів;

«Стратегія воєнної безпеки – це складова частина Стратегії національної безпеки України, яка визначає напрями запобігання та нейтралізації реальних і потенційних загроз національній безпеці України у воєнній сфері».

21) Стратегія кібербезпеки України – документ довгострокового планування, що визначає загрози кібербезпеці України, пріоритети та напрями забезпечення кібербезпеки України з метою створення умов для безпечного функціонування кіберпростору, його використання в інтересах особи, суспільства і держави;

22) Стратегічний оборонний бюлетень України – документ оборонного планування, що розробляється за результатами оборонного огляду та визначає основні напрями реалізації воєнної політики України, стратегічні цілі розвитку та очікувані результати їх досягнення з урахуванням актуальних воєнно-політичних загроз і викликів;

«Стратегічний оборонний бюлетень України – документ оборонного планування, який розробляється Міністерством оборони України за результатами оборонного огляду з метою визначення основних напрямів реалізації воєнної політики України та розвитку сил оборони».

23) Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України – документ довгострокового планування, що розробляється на основі Стратегії національної безпеки України за результатами огляду громадської безпеки та цивільного захисту і визначає напрями державної політики щодо гарантування захищеності життєво важливих для держави, суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, цілі та очікувані результати їх досягнення з урахуванням актуальних загроз;

24) Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України –

документ, що розробляється за результатами огляду оборонно-промислового комплексу України та визначає пріоритетні напрями державної військово-промислової політики, цілі реформи оборонно-промислового комплексу та очікувані результати їх досягнення з урахуванням актуальних воєнно-політичних загроз і викликів.

«Документом визначено довгострокові пріоритети державної військово-промислової політики, а також напрями реалізації середньострокових реформ оборонно-промислового комплексу України.»

Основною метою Стратегії є створення умов щодо модернізації і випереджувального розвитку оборонно-промислового комплексу, нарощування його виробничих потужностей для задоволення потреб Збройних Сил та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів, а також виробництво конкурентоспроможних на світовому ринку озброєнь і військової техніки.

Основними її цілями є:

1) інституційна перебудова оборонно-промислового комплексу, що передбачає наявність ефективно функціонуючої на всіх рівнях системи управління оборонною промисловістю;

2) задоволення потреб українських військових формувань як за рахунок власного виробництва, так і за рахунок імпорту;

3) розширення експортних можливостей усіх сегментів оборонної промисловості.

Реалізація Стратегії дасть змогу провести комплексну перебудову як системи державного управління оборонною промисловістю, так і організаційно-виробничої діяльності підприємств оборонного-промислового комплексу».

2. Інші терміни в цьому Законі вживаються у значенні, наведеному в інших законах України.

Розділ II

ЗАСАДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Стаття 2. Правова основа державної політики у сферах національної безпеки і оборони

Правову основу державної політики у сферах національної безпеки і оборони становлять Конституція України, цей та інші закони України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також видані на виконання Конституції та законів України інші нормативно-правові акти.

«Пріоритетні завдання державної політики у сферах національної безпеки є наступне: захист суверенітету, забезпечення територіальної цілісності та непорушності державних кордонів України, реалізації її політичних, торговельно-економічних та інших національних інтересів, а також відновлення територіальної цілісності Української держави, реінтеграції тимчасово окупованих і неконтрольованих територій та відновлення миру. Вирішення вище вказаних завдань можливе при умові спільної роботи

суб'єктів як на національному, так і на міжнародному рівнях. Необхідно зміцнювати нашу державу через суспільно-політичний та соціально-економічний розвиток України, формувати та впроваджувати державну політику, яка спрямована на захист національних інтересів як в економічному так і в інших сферах. Слід зазначити про необхідність нового позиціонування держави у світі при нинішніх умовах нестабільності самої системи безпеки в світі.

Суттєву роль в забезпеченні національної політики відіграють політичні об'єднання. Політична система¹ – це свого роду взаємозв'язок державних та громадських організацій, які дають поштовх для розвитку політичної активності.

Контроль за реалізацією державної політики у сфері національної безпеки здійснюється Президентом України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, Радою національної безпеки і оборони України в межах їх повноважень, визначених Конституцією і законами України. Тобто, слід зазначити, що в кожній сфері державного управління дійсний керівник несе відповідальність за стан національної безпеки згідно Законів України».

Стаття 3. Принципи державної політики у сферах національної безпеки і оборони

Державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямована на захист: людини і громадянина – їхніх життя і гідності, конституційних прав і свобод, безпечних умов життєдіяльності; суспільства – його демократичних цінностей, добробуту та умов для сталого розвитку; держави – її конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності; території, навколишнього природного середовища – від надзвичайних ситуацій.

«Конституція України містить положення про те, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека в Україні визначені як вища соціальна цінність, а права і свободи людини та їхня гарантія визначають сенс і спрямування діяльності держави. Затвердження і забезпечення прав та свобод людини є головним обов'язком держави. (1бт.. 3 Конституції України).

Свобода людини – це поняття, яке виходить із прав людини і громадянина. Права поділяються на природні (ті, які пов'язані з існуванням) та набуті (дають характеристику соціально-політичному статусу людини та громадянина). Коли в людини відсутня свобода вона не може користуватися своїми правами. Наявність свободи створює умови для набуття прав та їх реалізація.

Людська свобода має певні характеристики:

1) люди є вільними від народження, відповідно ніхто не має право порушувати природні права особи;

¹ **Політична система держави** – як спосіб управління державою, для якого характерні визначеність та стійкість політичних цілей, національних інтересів та цінностей, державного устрою, правової системи, методів політичного управління та системи контролю за рішеннями, які приймаються. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1006>.

2) у демократичному суспільстві саме держава являється гарантом свободи людини;

3) вільна людина може робити абсолютно все, за винятком того, що забороняється чинним законодавством;

4) принцип рівності (правових можливостей), правового сприяння і правової охорони – являються характеристикою свободи людини.

Згідно Конституції України правом громадянина – являється можливість здійснювати дії для задоволення своїх власних життєво важливих матеріальних та духовних прагнень, які дозволені державою та прописані в Конституції України та інших нормативно-правових актах.

Розрізняють наступні види основних прав людини, які вказані в табл. 4:

Таблиця 4

Види основних прав людини

Громадянські права	<i>Можливості, які має людина на фізичне існування та задоволення як матеріальних так і духовних потреб (права на : життя, недоторканність особи та її житла, таємниця телефонних розмов та листування, свободу пересування, свобода думки, свобода слова, вираження своїх поглядів / думок та інше).</i>
Політичні права	<i>Право громадянина приймати участь у громадському та державному житті, розробляти та вносити пропозиції, щодо поліпшення робочого процесу державних органів (брати участь у референдумах, утворювати та приймати активну участь у роботі об'єднань громадян).</i>
Економічні права	<i>Права особи брати участь у виробництві матеріальних благ (права на приватну власність, право на роботу, право на вибір професії , право на оплату праці, право на страйк, право на відпочинок).</i>
Соціальні права	<i>Право особи на забезпечення відповідних соціальних умов життя.</i>
Екологічні права	<i>Право особи на безпечне екологічне середовище.</i>
Культурні права	<i>Право особи на доступ до духовних цінностей свого народу та людства в цілому (право на освіту, право на користування світовою культурою, право на творчість, захист інтелектуальної власності, право на творчу діяльність).</i>
Сімейні права	<i>Право людини вільно приймати рішення згідно сімейних правовідносин.</i>

2. Основними принципами, що визначають порядок формування державної політики у сферах національної безпеки і оборони, є:

1) верховенство права², підзвітність, законність, прозорість та дотримання засад демократичного цивільного контролю за функціонуванням сектору безпеки і оборони та застосуванням сили;

«Підзвітність – це система заходів, завдяки яким досягається рівновага(баланс) владних повноважень органу влади та покладеної на нього відповідальності. Тобто, органи влади, які відповідно наділені певними повноваженнями та відповідальністю, повинні доказово доповідати та узгоджувати, обговорювати результати своїх дій з громадянами.

Законність – це свого роду фундамент цивілізованого суспільства, забезпечення рівності всіх осіб перед законом. Це чітка структура влади та її взаємодія між собою, це чітке виконання правових законів усіма членами держави.

Законність має свої ознаки, які вказані на рис. 4:

Загальність

- всі члени суспільства повинні виконувати закон, ніхто не має права ухилення від виконання законів і держава не являється виключенням.

Суцільний зв'язок з правом

- фундаментом законності являється закон. Для здійснення законності необхідне чітке законодавство та реалізація і виконання законів і підказонних актів.

Рис. 4. Ознаки законності

Прозорість влади – опублікування чи поширення інформації щодо органу публічної влади, принцип діяльності органів влади, при якому всі рішення відкриті та гласні.

На сьогодні дуже важливо втілення в життя принципу прозорості як складової верховного права. Прозорістю передбачено поєднання законодавчого визначення прозорості та відкритої діяльності органів влади.

Публічна діяльність органів влади передбачає оприлюднення порядку

² «The rule of law» («верховенство права») є невід'ємною частиною будь якого демократичного суспільства. В рамках цього поняття вимагається, щоб усі, хто наділений повноваженнями ухвалювати рішення, ставилися до кожного з виявом поваги, на основі рівності та розумності й відповідно до закону, і щоб кожен мав можливість оскаржити незаконність рішень у незалежному та безсторонньому суді, де кожен має бути забезпечений справедливими процедурами. Отже, предметом верховенства права є здійснення влади і стосунки між особою та державою. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-ukr).

денного засідань або важливої інформації про свою діяльність громадянам країни.

Відкритість являється складовим елементом принципу прозорості. Передбачає доступ будь якої особи до інформації про діяльність органів державної влади.

Саме ці складові запобігають прихованню суспільно важливої інформації».

2) дотримання норм міжнародного права³, участь в інтересах України у міжнародних зусиллях з підтримання миру і безпеки, міждержавних системах та механізмах міжнародної колективної безпеки⁴;

³ **Норма міжнародного права** - це правило поведінки, що створюється державами й іншими суб'єктами міжнародного права шляхом узгодження їх позицій і визнається ними як юридично обов'язкове.

Специфіка міжнародного права як особливої системи виявляється також у побудові міжнародно-правових норм. На відміну від класичної конструкції, більшість міжнародно-правових норм містить лише диспозицію. Санкції за порушення цих норм визначаються в окремих угодах або системою міжнародного права в цілому.

Як і в будь-якій юридичній нормі, в нормі міжнародного права змістом є права та обов'язки суб'єктів міжнародних відносин. Знаючи своє право, суб'єкт міжнародного права може обґрунтовано припускати можливу або належну поведінку іншого суб'єкта, яка полягає у виконанні обов'язку, що кореспондує відповідному праву. Тим самим відносини між суб'єктами міжнародного права набувають впорядкованого, передбачуваного характеру, а норми виконують регулятивну функцію.

Для міжнародного права, як і внутрішньодержавного, також характерне об'єднання норм в інститути і галузі, хоч і зі своєю метою і специфічним об'єктом регулювання. Під інститутом міжнародного права слід розуміти групу норм, які регулюють якісно однорідні міжнародні відносини, об'єднані загальним об'єктом такого регулювання. Наприклад, інститути визнання, правонаступництва, відповідальності і т. ін URL: https://pidruchniki.com/1088112749451/pravo/normi_mizhnarodnogo_prava_klasifikatsiya.

⁴ **Поняття та ознаки системи колективної безпеки і системи колективної самооборони.**

Під системою колективної безпеки потрібно розуміти засновану співтовариством держав на універсальному чи регіональному рівні систему співробітництва з метою підтримання миру на універсальному або регіональному рівнях.

Для систем колективної безпеки властиві такі ознаки: 1) закріплення загальновідомих принципів та норм міжнародного права щодо заборони застосування чи погрози силою, недоторканності кордонів, невтручання у внутрішні справи тощо; 2) закріплення зобов'язання держав-членів щодо мирного врегулювання спорів; 3) наявність механізмів колективної реалізації санкцій стосовно порушників. Як показує практика, дієздатність систем колективної безпеки залежить від суб'єктивних факторів: участь великих держав та їх зацікавленість, політична воля, солідарність та безсторонність учасників системи. Важливою обставиною, яка визначає дієздатність систем колективної безпеки, є також наявність достатніх інституційних та фінансових засобів для здійснення примусових заходів у відповідь на ситуації, пов'язані із загрозою міжнародному миру та безпеці (наприклад, достатньої чисельності військового контингенту, зброї або фінансових засобів для проведення військової операції).

URL: https://pidruchniki.com/1278021246763/pravo/ponyattya_oznaki_sistemi_kolektivnoyi_bezpeki_sistemi_kolektivnoyi_samooboroni.

3) розвиток сектору безпеки і оборони як основного інструменту реалізації державної політики у сферах національної безпеки і оборони.

«Державне управління сектора безпеки і оборони складається з 20 т. 2020 років рівнів.

Головний являється інституційний: на цьому рівні приймаються важливі рішення, які відображаються в законах, доктринах та стратегіях. Саме вони тісно сплетені з політичним та державним управлінням, а отже з державною політикою. На інституційному рівні визначається державна політика, формується її основа та визначаються основні завдання.

Державна політика національної безпеки характеризується наступними факторами:

✓ національні інтереси (територіальна цілісність та суверенітет держави, стабільність та правопорядок в державі);

✓ характер та види загроз;

✓ нейтралізація можливих загроз національній безпеці.

Держава являється головним суб'єктом державної політики національної безпеки. Через це необхідно знати цілі, засоби та стратегії, які країна обирає.

Головна характеристика політики національної безпеки це отримання знань з приводу цілей, засобів і стратегій, які країна обирає».

3. Фундаментальними національними інтересами України є:

1) державний суверенітет⁵ і територіальна цілісність, демократичний конституційний лад, недопущення втручання у внутрішні справи України;

2) сталий розвиток національної економіки, громадянського суспільства і держави для забезпечення зростання рівня та якості життя населення;

«Сталий розвиток – це розвиток, який здійснюється під чітким керівництвом. Залежить від якості та системного підходу до здійснення та впровадження завдань, а також використання інформаційних технологій завдяки яким стає реальним швидке моделювання різні варіантів розвитку та надання прогнозів високої точності.

Сталий розвиток об'єднує три аспекти: економічний, соціальний та економічний.

⁵ **Державний суверенітет** — верховенство держави на своїй території і незалежність у міжнародних відносинах. Верховенство держави означає дію в межах її території тільки однієї публічної влади, яка визначає повноваження усіх державних органів і посадових осіб, а також підлеглість цій владі всього населення території. Незалежність держави в міжнародних відносинах — це її непідпорядкованість будь-якій зовнішній владі, владі інших держав.

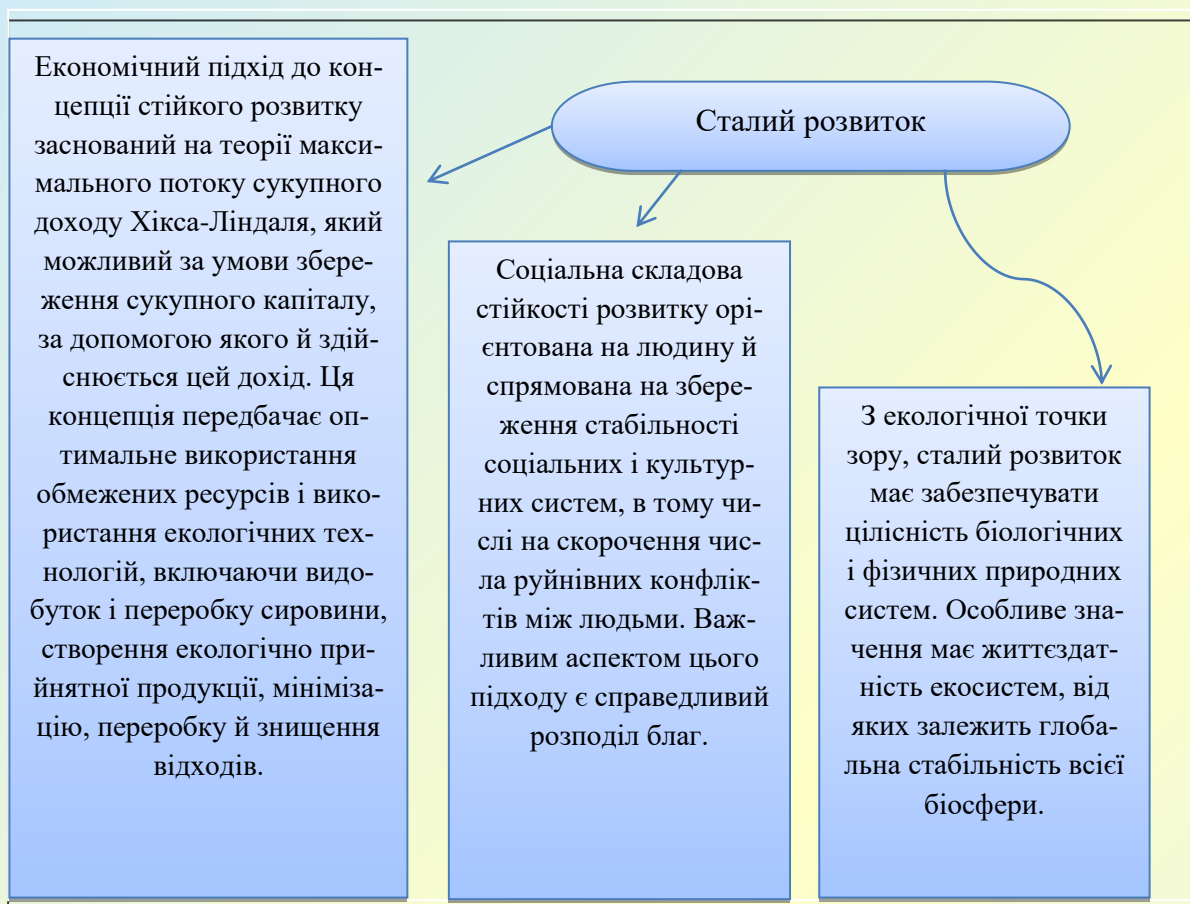

Рис. 5. Складові сталого розвитку

Сталому розвитку необхідне формування ефективного виробництва з поєднанням самої структури споживання, особливо в промисловому та енергетичному секторах. Саме такий підхід дасть змогу для постійного економічного зростання в поєднанні зі зменшенням витрат на енергоносії та сировину».

інтеграція України в європейський політичний, економічний, безпечовий, правовий простір, набуття членства в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору, розвиток рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами.

«Європейська інтеграція – це складний процес зближення в політичній, юридичній, економічній сферах європейських держав та держав, території яких частково розташовані в Європі. Це своєрідний процес налагодження співробітництва в соціально-економічній сфері, посилення взаємозалежності держав, та подальше зближення цивілізаційно споріднених національних спільнот.

Спираючись на європейський досвід, можна стверджувати, що без постійного вдосконалення та розвитку суспільства гальмується і сама держава з усіма її процесами. Запорукою міцного та довготривалого розвитку суспільства в державі являється постійний контакт за схемою:

- ✓ індивід ↔ політична влада;
- ✓ суспільство ↔ держава.

На разі мета держави це набуття асоційованого, а в перспективі повноправного члена Європейського Союзу та для цього країні необхідно: провести низку реформ, всебічно розвивати громадське суспільство країни, розробляти ефективні моделі забезпечення національної безпеки та розвивати державу як незалежну та суверенну країну в світі.

Слід зазначити, що політика держави з приводу інтеграції України до Європейського Союзу надає суттєвий вплив на всі сфери життя країни». Основними нормативно-правовими актами щодо інтеграції країни в ЄС є: Закони України: Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 року № 1629-IV; Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 року № 2411-VI; Постанови Верховної Ради України: Постанова Верховної Ради України від 13 березня 2014 року № 874-VII «Про підтвердження курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу та першочергові заходи у цьому напрямі» та інші.

4. Державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямовується на забезпечення воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, кібербезпеки України⁶ тощо.

«Наразі, наше життя пов'язане з інформаційними технологіями у всіх його сферах. Виробництво та постачання енергії, освітлення міст, зв'язок, доступ до інформації, оплата товарів та послуг, охорона життя, волевиявлення під час виборів та інше – все це пов'язане з комп'ютерною технікою. Тобто суспільство суцільно стало залежати від функціонування комп'ютерних систем, а отже атаки кіберпростору завдають реальні загрози для безпеки громадян, тобто несуть загрозу для національної безпеки.

Кіберзахисту підлягають комунікаційні системи всіх форм власності, в яких обробляються національні інформаційні ресурси і які використовуються в інтересах органів державної влади та місцевого самоврядування, правоохоронних

⁶ Національний координаційний центр кібербезпеки є робочим органом Ради національної безпеки і оборони України. Центр має забезпечити координацію діяльності суб'єктів національної безпеки і оборони України під час реалізації Стратегії кібербезпеки України, підвищити ефективність системи державного управління у формування та реалізації державної політики у сфері кібербезпеки.

Серед основних завдань Центру: аналіз стану кібербезпеки; результатів проведення огляду національної системи кібербезпеки; стану готовності суб'єктів забезпечення кібербезпеки до виконання завдань з питань протидії кіберзагрозам; стану виконання вимог законодавства щодо кіберзахисту державних електронних інформаційних ресурсів, інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, а також критичної інформаційної інфраструктури; даних про кіберінциденти стосовно державних інформаційних ресурсів в інформаційно-телекомунікаційних системах тощо.

Центр прогнозує та виявляє потенційні та реальні загрози у сфері кібербезпеки України, узагальнює міжнародний досвід у сфері забезпечення кібербезпеки; оперативне, інформаційно-аналітичне забезпечення РНБО з питань кібербезпеки.

Центр бере участь в організації і проведенні міжнаціональних і міжвідомчих кібернавчань та тренінгів, розробляє відповідні методичні документи і рекомендації URL.: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.

органів і військових формувань, у сферах електронного урядування, електронних державних послуг, електронної комерції, електронного документообігу, а також об'єкти критичної інформаційної інфраструктури».

5. Загрози національній безпеці України та відповідні пріоритети державної політики у сферах національної безпеки і оборони визначаються у Стратегії національної безпеки України, Стратегії воєнної безпеки України, Стратегії кібербезпеки України, інших документах з питань національної безпеки і оборони, які схвалюються Радою національної безпеки і оборони України і затверджуються указами Президента України.

Розділ III ДЕМОКРАТИЧНИЙ ЦИВІЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Стаття 4. Засади демократичного цивільного контролю

У межах повноважень, наданих відповідно до Конституції України, сектор безпеки і оборони підлягає демократичному цивільному контролю⁷ (далі – цивільний контроль).

Система цивільного контролю складається з контролю, що здійснюється Президентом України; контролю, що здійснюється Верховною Радою України; контролю, що здійснюється Радою національної безпеки і оборони України; контролю, що здійснюється Кабінетом Міністрів України, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; судового контролю; громадського контролю.

«В загальному система демократичного цивільного контролю складається з наступних критеріїв, які вказані на рис. 6:

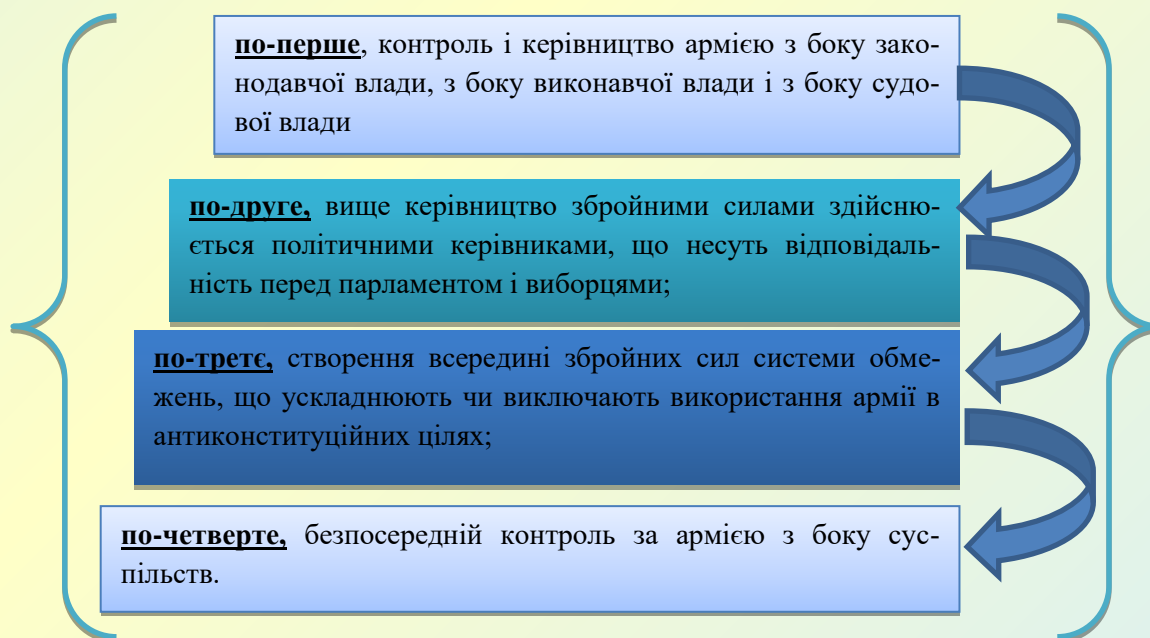

Рис. 6. Критерії демократичного цивільного контролю

⁷ Демократичний цивільний контроль – це невід’ємна частина цивільно-військових відносин у демократичних країнах, які базуються на основних принципах ліберальної демократії. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.

В широкому значенні контроль – означає спостереження з метою перевірки. В соціальному житті контроль – це система заходів, які завчасно виявляють негативні тенденції у роботі об'єктів, утворень та організацій».

2. Цивільний контроль здійснюється за принципами верховенства права, законності, підзвітності, прозорості, ефективності та результативності.

«Цивільний контроль – являється ознакою демократії, яку можна прирівняти до свободи слова, прав людини та громадянського суспільства.

Цивільний контроль являється одним із напрямків державної політики національної безпеки України».

3. Прозорість передбачає повне розкриття фінансової інформації⁸ щодо функціонування сектору безпеки та оборони з метою забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів з урахуванням вимог Закону України «Про державну таємницю».

«Фінансові ресурси – є як власним так і залученим фінансовим капіталом (коштами), які використовуються організацією для формування активів організації та здійснення фінансової діяльності.

Управління фінансовими ресурсами доцільно розглядами від первинного суб'єкта господарювання (той хто ними володіє та розпоряджається) до самої держави. Виходячи з реалій життя слід зазначити, що для ефективного управління фінансовими коштами кожний суб'єкт господарювання створює свою стратегію по управлінню фінансами.

Ефективність використання фінансовими ресурсами залежить від впливу наступних чинників: економічних, правових та соціальних. При управлінні фінансами кожний суб'єкт господарювання має враховувати вид своєї економічної діяльності».

4. Предметом цивільного контролю є:

1) дотримання вимог Конституції і законів України у діяльності органів сектору безпеки і оборони, недопущення їх використання для узурпації⁹ влади, порушення прав і свобод людини і громадянина;

«Слід зазначити, що вся державна влада поділяється між собою на :законодавчу, виконавчу та судову. Для уникнення узурпації – органам зако-

⁸ **Фінансова інформація** - це дані про фінансові показники організації та її інвестиційних програм. До цих інформаційних даних відносяться публічна фінансова звітність за звітний період та внутрішня фінансова звітність, де зазначається обсяг фінансування інвестицій за рахунок власного, позиченого та залученого капіталу, загальний обсяг витрат (у тому числі за інвестиційною програмою (портфелем), рівень доходності та період окупності проекту. URL: <http://www.ekonomikam.com/ecfins-461-2.html>.

⁹ **Узурпація (від лат. usurpare — використовувати)** — захоплення влади в монархії без законного права. Узурпація може відбуватися збройним шляхом або в результаті змови. Термін може застосовуватися також для позначення неконституційного захоплення влади певним посадовцем чи групою посадовців у немонархічній державі, перевищення повноважень або привласнення собі чужих прав.

Узурпатор (лат. usurpator, від лат. usurpo — захоплюю) — це особа, що незаконно захопила у свої руки владу або присвоїла собі які-небудь чужі права на щось. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki..>

нодавчої, виконавчої та судової влади забороняється обирати чи створювати один одного. Всі зазначені вище види влади обираються народом. Тобто, щоб уникнути процесу узурпації жодна гілка влади не може вибирати іншу, саме народ являється джерелом, який створює всі гілки влади. Виходячи з вище викладеного: державна влада – це воля народу».

2) зміст і стан реалізації стратегій, доктрин, концепцій, державних програм та планів у сферах національної безпеки і оборони;

3) стан правопорядку в органах сектору безпеки і оборони, їх укомплектованість, оснащеність сучасним озброєнням, військовою і спеціальною технікою, забезпеченість необхідними запасами матеріальних засобів та готовність до виконання завдань за призначенням у мирний час та в особливий період;

«Оборонна промисловість України орієнтується на проведення низько технологічних робіт (low-tech), тобто ремонт та часткова модернізація озброєння в цілому.

З метою ефективної організації сектору безпеки і оборони, для проведення наукових досліджень з метою впровадження інноваційних оборонних технологій та для подальшої розробки високотехнологічних озброєнь доцільно створити центральний орган виконавчої влади, який би слідкував та проводив аудит діяльності оборонного сектору країни».

4) ефективність використання ресурсів, зокрема бюджетних коштів, органами сектору безпеки і оборони.

Стаття 5. Контроль, що здійснюється Президентом України

1. Відповідно до статей 106 і 107 Конституції України Президент України здійснює контроль за сектором безпеки і оборони як безпосередньо, так і через очолювану ним Раду національної безпеки і оборони України та створені ним у разі необхідності консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби.

«Необхідно зазначити, що Президент України має право створювати консультативні, дорадчі та інші додаткові органи та служби. Одним із таких органів являється Секретаріат Президента України. Секретаріат – являється органом забезпечення, але не влади. В його функціональні обов'язки входить: створення необхідних організаційних, інформаційних, аналітичних, експертних та інших умов, без яких неможливе здійснення конституційних повноважень інституту глави держави, забезпечення ефективною взаємодією з іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Діяльність цього органу забезпечує : Конституція та закони України, укази й розпорядження Президента України, акти Кабінету Міністрів України.

Права Секретаріату представлені в табл. 5:

Права та повноваження Секретаріату Президента України

Права та обов'язки Секретаріату Президента України	<i>Одержання від органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, організацій і посадових осіб необхідні матеріали для виконання своєї роботи.</i>
	<i>Використання даних інших державних органів відповідно до встановленого порядку.</i>
	<i>Використовувати державні, в тому числі урядові, системи зв'язку й комунікацій.</i>
	<i>Залучати фахівців до виконання окремих видів робіт у окремих питаннях.</i>

Ціла система державних органів та служб забезпечує діяльність Президента в наступному:

- 1) зовнішньоекономічній та інвестиційній політиках;*
- 2) науково-технічній політиці та інформатизації;*
- 3) ядерній політиці та екологічній безпеці;*
- 4) у окремих напрямках внутрішньої політики (соціальна сфера, культура, права національних меншин);*
- 5) із питань права й законності та деякі інші державні органи, що підпорядковані главі держави.*

Тобто саме організації забезпечують реалізацію повноважень Президента. Ці структури є консультативними, дорадчими, допоміжними, вони не є органами влади, вони є органами забезпечення».

2. Рада національної безпеки і оборони України здійснює контроль за сектором безпеки і оборони на підставі статті 107 Конституції України у порядку і в межах компетенції, визначених Законом України «Про Раду національної безпеки і оборони України».

Контроль за виконанням рішень Ради національної безпеки і оборони України здійснює Секретар Ради національної безпеки і оборони України.

3. Рада національної безпеки і оборони України інформує громадськість про свою діяльність через офіційний веб-сайт Ради національної безпеки і оборони України та через засоби масової інформації.

Стаття 6. Контроль, що здійснюється Верховною Радою України
Верховна Рада України відповідно до статті 85 Конституції України

здійснює парламентський контроль та приймає закони України, які визначають і регулюють діяльність органів сектору безпеки і оборони та їхні повноваження, а також затверджує відповідні бюджетні асигнування та приймає рішення щодо звіту про їх використання.

«Існує три основні підходи до визначення поняття контролю:

- 1) як складовий елемент управління;*
- 2) як функція управління;*
- 3) як система перевірок та спостереження.*

На основі вище вказаного можна виділити два ключових поняття, щодо визначення контролю :

1. Є елементом управління, тобто діяльність суб'єктів управління, яка полягає у перевірках та спостереженні з метою спрямувати суб'єкт перевірки у правильному напрямку;

2. Є елементом управління, тобто діяльність яка направлена на завершеність циклу (прийняття рішення до його фактичного виконання).

Одним із видів контролю – являється парламентський контроль. Парламентський контроль здійснює Верховна Рада України через її органи та посадових осіб. Об'єктом парламентського контролю являється діяльність органів виконавчої влади(Кабінету Міністрів України) та інших міністерств та органів виконавчої влади.

Головний об'єкт парламентського контролю являється діяльність уряду. Тобто контроль здійснюється на основі актів,які приймає Верховна Рада України. Доцільно створити методичку оцінки ефективної роботи Кабінету Міністрів України, це методика дасть критерії для аналізу виконання Програм, які стоять перед Кабінетом Міністрів – саме ці дії будуть вважатися вдосконаленням парламентського контролю».

Верховна Рада України відповідно до статті 89 Конституції України створює комітети Верховної Ради України, до повноважень яких належить, зокрема, забезпечення контролю за діяльністю органів сектору безпеки і оборони.

З метою гарантування неухильного і безумовного дотримання державними органами спеціального призначення з правоохоронними функціями, правоохоронними органами, правоохоронними органами спеціального призначення та розвідувальними органами вимог Конституції України щодо забезпечення національної безпеки створюється комітет Верховної Ради України, до повноважень якого належить забезпечення контрольних функцій Верховної Ради України за діяльністю цих органів. Завдання та повноваження цього комітету Верховної Ради України визначаються законом.

Для вивчення, підготовки і попереднього розгляду окремих питань у сферах національної безпеки і оборони, а також діяльності сектору безпеки і оборони Верховна Рада України в межах своїх повноважень може створювати тимчасові спеціальні комісії, а для проведення розслідування з питань, що становлять суспільний інтерес, - тимчасові слідчі комісії, які діють у порядку, встановленому законом.

«Тимчасова слідча комісія – це колегіальний тимчасовий орган, який

утворюється на основі державних службовців і завдання яких полягає в забезпеченні та здійсненні контролю завдяки проведенні розслідувань в тих питаннях, які торкаються суспільного та громадянського інтересу»

Відповідно до статті 101 Конституції України парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, повноваження якого визначаються законом.

«Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина – це вид державного контролю з приводу забезпечення захисту та правопорушень прав і свобод людини і громадянина. Це форма захисту та контролю кожного на території України».

5. Кабінетом Міністрів України, Службою безпеки України, Управлінням державної охорони України подаються до Верховної Ради України щорічні письмові звіти про діяльність складових сектору безпеки і оборони.

«Звіт – це публічна інформація виконавчих органів, депутатських комісій про свою виконану роботу, виконання поставлених завдань чи доручень за певний(попередньо визначений) проміжок часу. Подання звітності проводиться з ціллю інформування та оцінювання виконаної роботи, надання нових пропозицій чи рекомендацій для подальшої діяльності.

Звітування об'єднує певні завдання, які вказані в табл. 6:

Таблиця 6

Завдання звітності за певний проміжок часу

Завдання звітності за певний проміжок часу	Прозорість, відкритість та рівень демократії органів влади.
	<i>Вплив громадськості на прийняття та виконання рішень суспільної значимості.</i>
	<i>Вплив громадського контролю на діяльність органів влади (депутатів, посадових осіб та місцевого самоврядування).</i>

Основна мета подання звітності – контроль якості виконання завдання».

6. У разі необхідності Верховна Рада України може проводити відповідно до Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України «Про Регламент Верховної Ради України», парламентські слухання з питань національної безпеки і оборони, що становлять суспільний інтерес і потребують законодавчого врегулювання.

«Парламентське слухання проводиться відкрито та гласно, з прямою

трансляцією на загальнонаціональному радіоканалі та телеканалі, проводиться з метою обговорення та вивчення питань, які стосуються зовнішньої та внутрішньої політики держави та мають суспільне значення. Як правило на таких слуханнях для обговорення виноситься лише одне питання на розгляд. Парламентські слухання можуть проводитись у закритому режимі, якщо Верховною Радою України прийнято відповідне рішення. За результатами парламентських слухань Верховна Рада України приймає постанову щодо схвалення відповідних рекомендацій».

7. Верховна Рада України відповідно до Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України «Про Регламент Верховної Ради України», може офіційно запросити або вимагати присутності на пленарному засіданні Верховної Ради України для заслуховування посадових чи службових осіб органів сектору безпеки і оборони.

Стаття 7. Контроль, що здійснюється Кабінетом Міністрів України

1. Кабінет Міністрів України відповідно до статей 113¹⁰, 116¹¹, 117¹² Конституції і законів України здійснює контроль за дотри-

¹⁰ Стаття 113 Конституції України:

Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади. Кабінет Міністрів України відповідальний перед Президентом України і Верховною Радою України, підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України у межах, передбачених цією Конституцією. Кабінет Міністрів України у своїй діяльності керується цією Конституцією та законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України.

¹¹ Стаття 116 Конституції України:

Кабінету Міністрів України:

1) забезпечує державний суверенітет і економічну самостійність України, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання Конституції і законів України, актів Президента України;

1-1) забезпечує реалізацію стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору;

{Статтю 116 доповнено пунктом 1-1 згідно із Законом № 2680-VIII від 07.02.2019}

2) вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина;

{Офіційне тлумачення положення пункту 2 статті 116 див. в Рішенні Конституційного Суду № 3-рп/2012 від 25.01.2012}

3) забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; політики у сферах праці й зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування;

{Офіційне тлумачення положення пункту 3 статті 116 див. в Рішенні Конституційного Суду № 3-рп/2012 від 25.01.2012}

4) розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку України;

5) забезпечує рівні умови розвитку всіх форм власності; здійснює управління об'єктами державної власності відповідно до закону;

6) розробляє проект закону про Державний бюджет України і забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою України Державного бюджету України, подає Верховній Раді України звіт про його виконання;

манням законодавства та реалізацією державної політики у сферах національної безпеки і оборони, звітує з цих питань перед Президентом України і Верховною Радою України.

2. Кабінет Міністрів України забезпечує цивільний контроль за діяльністю Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту, Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної міграційної служби України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, інших органів виконавчої влади, які входять до сектору безпеки і оборони України.

«Цивільний демократичний контроль, який здійснюється у військовій сфері та в правоохоронних органах – являється головною із складових безпеки країни.

Цивільний контроль здійснюється за трьома сферами, які вказано на рис. 7:

<i>Сфери функціонування цивільного контролю</i>	<i>парламентська сфера: законотворчий рівень;</i>
	<i>державно-адміністративна сфера: виконавчий рівень;</i>
	<i>соціальна сфера: суспільний рівень.</i>

Рис 7. Сфери функціонування цивільного контролю

{Офіційне тлумачення положення пункту 6 статті 116 див. в Рішенні Конституційного Суду № 3-рп/2012 від 25.01.2012}

7) здійснює заходи щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю;

8) організовує і забезпечує здійснення зовнішньоекономічної діяльності України, митної справи;

9) спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади;

9-1) утворює, реорганізовує та ліквідує відповідно до закону міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, діючи в межах коштів, передбачених на утримання органів виконавчої влади;

{Статтю 116 доповнено пунктом 9-1 згідно із Законом № 742-VII від 21.02.2014}

9-2) призначає на посади та звільняє з посад за поданням Прем'єр-міністра України керівників центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України;

{Статтю 116 доповнено пунктом 9-2 згідно із Законом № 742-VII від 21.02.2014}

10) здійснює інші повноваження, визначені Конституцією та законами України.

{Пункт 10 статті 116 в редакції Закону № 742-VII від 21.02.2014}

¹² Стаття 117. Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання. Акти Кабінету Міністрів України підписує Прем'єр-міністр України. Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади підлягають реєстрації в порядку, встановленому законом. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.

Цивільна звітність являється ознакою взаємодії з суспільством. Необхідно зазначити, що з моменту створення України як незалежної держави, було прийнято цілу низку нормативно-правових документів, які пов'язані з цивільним контролем над силовими структурними одиницями країни, завдяки яким відбувається подальший розвиток та втілення контролю в реальність».

3. Центральні органи виконавчої влади, що мають у підпорядкуванні утворені відповідно до законів України військові формування, розвідувальні та правоохоронні органи:

- 1) забезпечують цивільний контроль у межах своїх повноважень;
- 2) створюють необхідні умови для здійснення іншими суб'єктами цивільного контролю передбачених законами повноважень;
- 3) забезпечують об'єктивне і своєчасне інформування Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Ради національної безпеки і оборони України про стан справ у підпорядкованих органах сектору безпеки і оборони;
- 4) інформують із цих питань громадськість у порядку, визначеному цим та іншими законами України.

«Предметом цивільного контролю як у сфері оборони та безпеки так і в структурах правоохоронних органів являється держава:

- 1) *грунтовні рішення та їх відповідність внутрішній та зовнішній політиці державних органів з питань які пов'язані з військовою сферою;*
- 2) *адаптація колишніх військових, які підлягають звільненню та забезпечення їх житлом і достатнім рівнем життя;*
- 3) *виховання патріотичної молоді;*
- 4) *дотримання прав і свобод громадян, які являються військовослужбовцями;*
- 5) *забезпечення видатків з Державного бюджету на потреби національної безпеки:*
- б) *дотримання законності при розгляді скарг військовослужбовців».*

Стаття 8. Контроль Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування

1. Верховна Рада Автономної Республіки Крим і Рада міністрів Автономної Республіки Крим забезпечують на території Автономної Республіки Крим здійснення цивільного контролю за виконанням підприємствами, установами та організаціями всіх форм власності, службовими (посадовими) особами і громадянами законів України, інших нормативно-правових актів з питань національної безпеки і оборони, інформують із цих питань громадськість у порядку, визначеному цим та іншими законами України.

2. Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених Конституцією і законами України:

- 1) заслуховують, за потреби, доповіді посадових осіб правоохоронних органів, що знаходяться на відповідній території, про виконання вимог зако-

нодавства щодо забезпечення громадської безпеки та правопорядку;

2) контролюють стан допризовної підготовки і відбору громадян на військову службу, правового і соціального захисту громадян, які мають бути призвані на військову службу, перебувають на військовій службі, звільнених у запас чи відставку, учасників бойових дій та членів їх сімей;

3) взаємодіють з органами військового управління під час планування та проведення (в умовах присутності цивільного населення) потенційно небезпечних заходів за участю особового складу Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів з використанням озброєння і військової техніки з метою запобігання і недопущення надзвичайних ситуацій, а також ліквідації їх наслідків;

4) інформують громадськість, зокрема через засоби масової інформації, про свою діяльність у виконанні завдань, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки і оборони.

Для здійснення цивільного контролю органи місцевого самоврядування можуть утворювати депутатські комісії, а в місцевих органах виконавчої влади можуть створюватися відповідні підрозділи.

Стаття 9. Судовий контроль

1. Рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади, посадових і службових осіб можуть бути оскаржені в суді.

2. Контроль за виконанням судових рішень здійснюють суди.

«Судові рішення являються обов'язковими до виконання на всій території нашої держави, та слід відзначити, що суди не просто здійснюють правосуддя, але й слідкують за виконанням судових рішень.

Особливості судового контролю:

1) його здійснює судова гілка влади;

2) здійснюється не систематично, тобто як прокурорський нагляд за виконанням законів в державному управлінні, тобто здійснюється однозначно під час розгляду конкретних справ у судах.

Характерною рисою сучасного суспільства являється посилення ролі саме судового контролю. Це як наслідок одержання цією гілкою влади великої значимості (організаційної, фінансової, світоглядної).

Судовий контроль поділяється за наступними ознаками:

✓ за часом: попередній (превентивний) і наступний (репресивний);

✓ за правовим наслідком: консультативний і 32т.3232рис32т32о (той що постановляє);

✓ за обов'язковістю: обов'язків і факультативний;

✓ за способом здійснення: абстрактний і конкретний.

Судовий контроль означає дотримання всіма органами державної влади та їх посадових осіб чинного законодавства в усіх сферах діяльності та життєздатності. Саме судовий контроль підвищує довіру суспільства до влади та являється поштовхом у процесах реформування як економічних так і соціально-політичних сфер життя».

Стаття 10. Громадський контроль

1. Громадяни України беруть участь у здійсненні цивільного контролю через громадські об'єднання, членами яких вони є, через депутатів місцевих рад, особисто шляхом звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини або до державних органів у порядку, встановленому Конституцією України, Законом України «Про громадські об'єднання» та іншими законами України. Сфера громадського контролю може бути обмежена виключно Законом України «Про державну таємницю».

2. Громадським об'єднанням¹³, зареєстрованим у встановленому законом порядку, гарантується відповідно до Конституції і законів України, а також статутних положень можливість:

1) отримувати в установленому порядку від державних органів, зокрема від керівників складових сектору безпеки і оборони, інформацію з питань діяльності складових сектору безпеки і оборони, крім інформації з обмеженим доступом;

2) здійснювати дослідження з питань національної безпеки і оборони, публічно презентувати їх результати, створювати для цього громадські фонди, центри, колективи експертів тощо;

3) проводити громадську експертизу проектів законів, рішень, програм, представляти свої висновки і пропозиції для розгляду відповідним державним органам;

4) брати участь у громадських дискусіях та відкритих парламентських слуханнях з питань діяльності і розвитку сектору безпеки і оборони, питань правового і соціального захисту військовослужбовців та працівників розвідувальних та правоохоронних органів, зокрема звільнених у запас чи відставку, учасників бойових дій та членів їх сімей.

3. Засоби масової інформації, висвітлюючи питання національної безпеки і оборони, інформують суспільство про стан захисту національних інтересів України.

4. З метою систематичного інформування суспільства про діяльність сектору безпеки і оборони України, забезпечення обґрунтованості рішень державних органів з питань національної безпеки і оборони, про стан виконання заходів розвитку сектору безпеки і оборони періодично, але не рідше ніж раз на три роки, органами сектору безпеки і оборони видаються «Білі книги» або інші аналітичні документи (огляди, національні доповіді тощо).

«Громадський контроль – це відкрита, публічна, прозора перевірка су-

¹³ **Громадське об'єднання** — за українським законодавством це добровільне об'єднання фізичних і/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів. За організаційно-правовою формою може бути громадською організацією або громадською спілкою. Громадське об'єднання може здійснювати діяльність зі статусом юридичної особи або без такого статусу. Громадське об'єднання зі статусом юридичної особи є непідприємницьким товариством, основною метою якого не є одержання прибутку. - URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.

спільством діяльності держави та органів влади згідно проголошеним цілям, політики держави, діяльність посадових осіб. Перевірка спрямована на захист прав, свобод та інтересів людей .

Тобто об'єктом громадського контролю являється держава та її діяльність. Необхідно зазначити, що під громадський контроль підпадають не тільки органи влади, а й підприємства та організації, які фінансуються з державного бюджету.

Сфери які підлягають громадському контролю зазначена на рис 8:

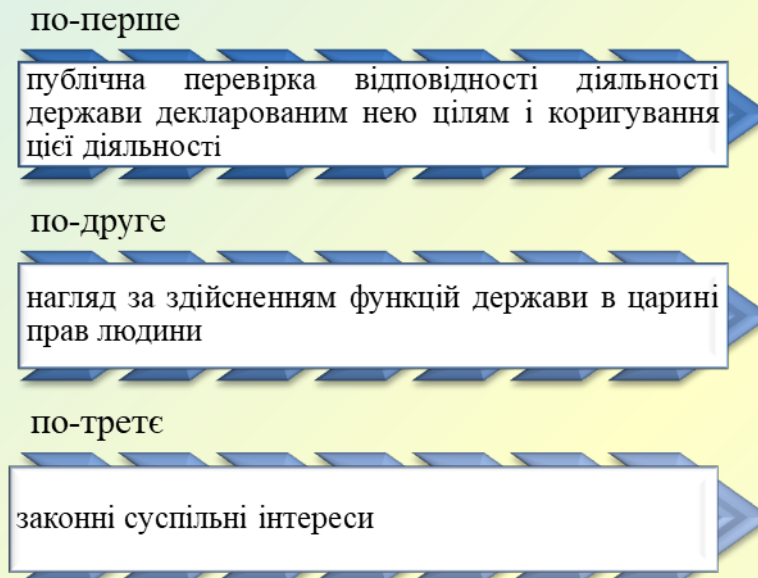

Рис. 8. Сфери громадського контролю

Слід відзначити, що науковці виділяють три групи зобов'язань країни з приводу прав людини:

1) повага до прав людини – це означає не здійснювати ніяких діянь, які б заважали здійсненню законних прав людини;

2) захист прав – запобігати зазіханням на права людини з боку уряду, приватних осіб та інших;

3) здійснити всі можливі заходи, для здійснення людиною своїх прав – створення судової системи, доступ до правосуддя, забезпечення життєдіяльності».

Стаття 11. Відповідальність за порушення законодавства про національну безпеку України

1. Посадові особи, винні у невиконанні або порушенні законодавства про національну безпеку України, несуть відповідальність згідно із законом.

2. Громадяни, які вважають, що їх права, свободи чи законні інтереси порушено рішеннями, діями, бездіяльністю складових сектору безпеки і оборони чи їх посадових осіб, мають право звертатися до суду, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, використовувати будь-які інші механізми захисту прав і свобод, передбачені законодавством України.

3. Контроль за дотриманням законодавства під час цивільного контролю здійснюється в порядку, визначеному Конституцією та законами України.

Розділ IV СЕКТОР БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

Стаття 12. Склад сектору безпеки і оборони

Сектор безпеки і оборони України складається з чотирьох взаємопов'язаних складових: сили безпеки; сили оборони; оборонно-промисловий комплекс; громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки. Функції та повноваження складових сектору безпеки і оборони визначаються законодавством України.

«Основні завдання перед сектором безпеки і оборони України:

1) контррозвідувального захисту державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу, інформаційної безпеки України, життєво важливих інтересів держави, прав і свобод громадян від посягань з боку спеціальних служб іноземних держав, окремих організацій, груп та осіб, які становлять загрозу національній безпеці України;

2) протидії розвідувальній, розвідувально-підривній та іншій протиправній діяльності;

3) контррозвідувального захисту органів державної влади, науково-технічного та оборонного потенціалу, оборонно-промислового і транспортного комплексів, національної системи телекомунікацій та їх об'єктів, об'єктів критичної інфраструктури, що мають стратегічне значення;

4) протидії злочинам, що створюють загрози державній безпеці України;

5) боротьби з незаконним обігом і використанням спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації;

6) протидії спеціальним інформаційним операціям і впливам спеціальних служб іноземних держав, організацій, груп та осіб;

7) реалізації комплексу адміністративно-правових, організаційних, оперативних-розшукових та оперативних-технічних заходів з протидії терористичній діяльності, у тому числі міжнародній, та фінансуванню тероризму;

8) профілактики правопорушень у сфері державної безпеки України».

б. До складу сектору безпеки і оборони входять: Міністерство оборони України¹⁴, Збройні Сили України¹⁵, Державна спеціальна служба транс-

¹⁴ **Міністерство оборони України (Міноборони України)** — центральний орган виконавчої влади і військового управління, у підпорядкуванні якого перебувають Збройні сили України.

Міноборони України є головним (провідним) органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики у сфері оборони.

¹⁵ **Збройні сили України** — військово формування, на яке відповідно до Конституції України покладаються завдання з оборони України, захист її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності

порту¹⁶, Міністерство внутрішніх справ України¹⁷, Національна гвардія України¹⁸, Національна поліція України¹⁹, Державна прикордонна служба України²⁰, Державна міграційна служба України²¹, Державна служба України з надзвичайних ситуацій²², Служба безпеки України²³, Управління державної охорони України²⁴, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України²⁵, Апарат Ради національної безпеки і оборони України²⁶, роз-

¹⁶ **Державна спеціальна служба транспорту** — спеціалізоване військове формування, яке входить до системи Міністерства оборони України, призначене для забезпечення стійкого функціонування транспорту в мирний час та в особливий період.

¹⁷ **Міністерство внутрішніх справ України (МВС України)** — центральний орган виконавчої влади України, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

¹⁸ **Національна гвардія України** — військове формування з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України (МВС) і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян України, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами — із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій.

¹⁹ **Національна поліція України** — центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного порядку та громадської безпеки.

²⁰ **Державна прикордонна служба України (ДПСУ)** — правоохоронний орган спеціального призначення, на який покладаються завдання щодо забезпечення недоторканності державного кордону України та охорони суверенних прав України в її винятковій (морській) економічній зоні.

²¹ **Державна міграційна служба України (ДМС України)** є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України. ДМС України входить до системи органів виконавчої влади та утворюється для реалізації державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

²² **Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС)** — один з центральних органів виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики в сферах цивільного захисту, захист населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідацію надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежну та техногенну безпеку, діяльність аварійно-рятувальних служб, профілактику травматизму невиробничого характеру, а також гідрометеорологічної діяльності

²³ **Служба безпеки України (СБУ)** — державний орган спеціального призначення, з правоохоронними функціями який забезпечує державну безпеку України. Підпорядкована Президенту України.

²⁴ **Управління державної охорони України (УДОУ)** — державний правоохоронний орган спеціального призначення, що підпорядкований Президенту України та підконтрольний Верховній Раді України.

²⁵ **Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України (Держспецзв'язку)** є державним органом, який призначений для забезпечення функціонування і роз-

відувальні органи України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику.

Інші державні органи та органи місцевого самоврядування здійснюють свої функції із забезпечення національної безпеки у взаємодії з органами, які входять до складу сектору безпеки і оборони.

Стаття 13. Керівництво у сферах національної безпеки і оборони

1. Керівництво у сферах національної безпеки і оборони відповідно до Конституції України здійснює Президент України, який:

- 1) забезпечує державну незалежність та національну безпеку;
- 2) є Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України, як Верховний Головнокомандувач видає накази і директиви з питань оборони;
- 3) очолює Раду національної безпеки і оборони України, вводить у встановленому порядку в дію її рішення;
- 4) видає укази і розпорядження з питань національної безпеки і оборони, які є обов'язковими до виконання на території України, зокрема указами Президента України затверджуються Стратегія національної безпеки України, Стратегія воєнної безпеки України, інші стратегії, доктрини, концепції, якими визначаються актуальні загрози національній безпеці, основні напрями і завдання державної політики у сферах національної безпеки і оборони, розвитку сектору безпеки і оборони;
- 5) звертається з посланнями до народу та із щорічними і позачерговими посланнями до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України;
- 6) реалізує право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України щодо законодавчого врегулювання питань національної безпеки і оборони;
- 7) вносить до Верховної Ради України подання про призначення Міністра оборони України;
- 8) вносить до Верховної Ради України подання про призначення на посаду та звільнення з посади Голови Служби безпеки України;
- 9) призначає на посади та звільняє з посад Секретаря Ради національної безпеки і оборони України та його заступників;
- 10) призначає на посади та звільняє з посад вище командування Збройних Сил України за поданням Міністра оборони України, а також вище командування інших військових формувань за поданням керівників органів центральної виконавчої влади, яким підпорядковуються відповідні військові формування;

вितку державної системи урядового зв'язку, Національної системи конфіденційного зв'язку, формування та реалізації державної політики у сферах криптографічного та технічного захисту інформації, кіберзахисту, телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом України, поштового зв'язку спеціального призначення, урядового фельд'єгерського зв'язку, а також інших завдань відповідно до закону.

²⁶ **Рада національної безпеки і оборони України** — координаційний орган з питань національної безпеки і оборони при Президентові України URL: <https://uk.wikipedia.org>.

11) здійснює загальне керівництво розвідувальними органами України;
12) вносить до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни та у разі збройної агресії проти України приймає рішення про застосування Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань;

13) приймає відповідно до закону рішення про загальну або часткову мобілізацію та введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях у разі загрози нападу, небезпеки державній незалежності України;

14) приймає у разі необхідності рішення про введення в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайного стану, а також оголошує у разі необхідності окремі місцевості України зонами надзвичайної екологічної ситуації з наступним затвердженням цих рішень Верховною Радою України;

15) присвоює вищі військові звання та інші вищі спеціальні звання і класні чини;

16) здійснює інші повноваження, визначені Конституцією України.

Стаття 14. Координація у сферах національної безпеки і оборони

1. Координацію у сферах національної безпеки і оборони здійснює Рада національної безпеки і оборони України відповідно до статті 107 Конституції України та Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України».

2. В умовах воєнного або надзвичайного стану, в особливий період, а також у разі виникнення кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України, Рада національної безпеки і оборони України координує діяльність органів виконавчої влади, розглядає пропозиції щодо застосування відповідно до закону спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів.

«Введення надзвичайного стану не може бути підставою для використання тортур, жорстокості чи дій які принижують людську гідність . Будь які спроби захопити владу під час надзвичайного стану будуть тягти за собою відповідальність згідно чинного законодавства.

Правовий статус та обмеження прав і свобод громадян та прав і законних інтересів юридичних осіб в умовах воєнного стану визначаються відповідно до Конституції України та Закону «Про правовий режим воєнного стану» (стаття 20 Закону № 389-VIII)».

У випадках, передбачених законом, Рада національної безпеки і оборони України подає на розгляд Президентові України пропозиції щодо утворення вищого колегіального стратегічного органу воєнного керівництва обороною держави в особливий період. Пропозиції про утворення цього органу та його персональний склад затверджуються рішенням Ради національної безпеки і оборони України та вводяться в дію Указом Президента України.

Положення про вищий колегіальний стратегічний орган воєнного керівництва обороною держави в особливий період затверджує Президент України.

«Воєнну організацію держави можна представити як елемент воєнної безпеки, який утворений на основі органів управління та військово-

технічного будівництва, оборонно-промислового комплексу, військових формувань та має нормативно-правову базу, яка визначає обов'язки і права всіх елементів воєнної організації.

Воєнна організація держави – це складна система та структура, ґрунтується на системі загальноприйнятих та загальнодержавних норм, захищає національні інтереси від як зовнішніх так і внутрішніх загроз».

Стаття 15. Міністерство оборони України

1. Міністерство оборони України²⁷ є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань національної безпеки у воєнній сфері, сферах оборони і військового будівництва у мирний час та особливий період.

2. До повноважень Міністерства оборони України належать організація в силах оборони заходів оборонного планування, визначення засад воєнної, військової кадрової та військово-технічної політики у сфері оборони, здійснення в установленому порядку координації діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування щодо підготовки держави до оборони.

3. Положення про Міністерство оборони України затверджується Кабінетом Міністрів України.

4. Міністерство оборони України є центральним органом виконавчої влади та військового управління, у підпорядкуванні якого перебувають Збройні Сили України та Державна спеціальна служба транспорту.

5. Міністерство оборони України очолює Міністр оборони України, який є членом Кабінету Міністрів України.

Міністр оборони України підпорядковується Президентові України як Верховному Головнокомандувачу Збройних Сил України.

Міністр оборони України підзвітний Верховній Раді України.

6. Міністр оборони України за посадою входить до складу Ради національної безпеки і оборони України і відповідає за формування державної політики у сфері оборони, оборонне планування, програмний та ресурсний менеджмент, військову кадрову політику, ефективне та належне використання оборонних ресурсів, всебічне забезпечення життєдіяльності, функціонування, розвиток та застосування Збройних Сил України.

7. Міністр оборони України призначається на посаду Верховною Радою України за поданням Президента України з числа цивільних осіб.

{Положення частини сьомої статті 15 набувають чинності з 1 січня 2019 року – див. підпункт 1 пункту 1 розділу VI}

8. Міністр оборони України здійснює керівництво Міністерством оборони України, військово-політичне і адміністративне керівництво Збройними Силами України безпосередньо та через першого заступника Міністра обо-

²⁷ **Міністерство оборони України (Міноборони України)** — центральний орган виконавчої влади і військового управління, у підпорядкуванні якого перебувають Збройні сили України.

Міноборони України є головним (провідним) органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики у сфері оборони.

рони України, заступників Міністра оборони України, а також через Головнокомандувача Збройних Сил України.

Перший заступник Міністра оборони України та заступники Міністра оборони України призначаються на посади з числа цивільних осіб.

{Положення абзацу другої частини восьмої статті 15 набирають чинності з 1 січня 2019 року – див. підпункт 1 пункту 1 розділу VI}

«Регулювання та контроль заходів, які пов'язані з питань оборонного планування здійснюється Радою національної безпеки і оборони України.

Контролює використанні коштів, які виділялися з державного бюджету України на оборону країни, від імені Верховної Ради України – Рахункова палата.

А сам Кабінет Міністрів України організовує як розробку так і виконання та контроль за виконанням державних програм, які пов'язані з розбудовою та розвитком Збройних Сил України.

Центральні органи, які здійснюють керівництво та контроль над Збройними Силами України – щорічно подають звіт до Кабінету Міністрів України та до Міністерства Оборони про планування, виконання та використання бюджету держави, який направлений в програми щодо розбудови оборонного сектору. В рамках перевірки такої звітності Міністерство Оборони України може створювати міжгалузеві та відомчі робочі групи».

Стаття 16. Збройні Сили України

{Положення частин третьої – шостої статті 16 набирають чинності з 1 січня 2021 року – див. підпункт 2 пункту 1 розділу VI}

1. Збройні Сили України²⁸ є військовим формуванням, на яке відповідно до Конституції України покладаються оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності.

2. Збройні Сили України забезпечують стримування та відсіч збройної агресії проти України, охорону повітряного простору держави та підводного простору у межах територіального моря України, у випадках, визначених законом, беруть участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом.

²⁸ Збройні сили України забезпечують стримування збройної агресії проти України та відсіч їй, охорону повітряного простору держави та підводного простору у межах територіального моря України а також беруть участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом.

З'єднання, військові частини і підрозділи Збройних сил України відповідно до закону можуть залучатися до здійснення заходів правового режиму воєнного і надзвичайного стану, боротьби з тероризмом і піратством, посилення охорони державного кордону, суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні і континентального шельфу України та їх правового оформлення, протидії незаконним перевезенням зброї, наркотичних засобів та психотропних речовин, ліквідації надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, надання військової допомоги іншим державам, а також брати участь у міжнародному військовому співробітництві, міжнародних антитерористичних, анти піратських та інших міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки на підставі міжнародних договорів України та в порядку і на умовах, визначених законодавством України. - URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.

3. Головнокомандувач Збройних Сил України²⁹ призначається на посаду за поданням Міністра оборони України та звільняється з посади Президентом України. Головнокомандувач Збройних Сил України підпорядковується Президентові України та Міністру оборони України.

Головнокомандувач Збройних Сил України відповідає за готовність до виконання покладених завдань і за безпосереднє військове керівництво та управління застосуванням Збройних Сил України, а також переданих в його підпорядкування сил і засобів інших складових сил оборони. Головнокомандувач Збройних Сил України підзвітний Президенту України та Міністру оборони України з питань досягнення воєнно-стратегічних цілей у сфері оборони військовими силами і засобами, а також підтримання спроможностей цих сил і засобів до застосування.

Повноваження Головнокомандувача Збройних Сил України затверджуються Президентом України.

Генеральний штаб Збройних Сил України є головним органом військового управління з планування оборони держави, стратегічного планування застосування Збройних Сил України та визначених сил і засобів інших складових сил оборони, координації і контролю за виконанням завдань у сфері оборони органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та силами оборони у межах, визначених законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України.

«На рисунку 9 надана структура Генерального Штабу України:

²⁹ **Головнокомандувач Збройних Сил України** — найвища керівна посада у Збройних Силах України, яку, згідно з чинним законодавством України, обіймає Начальник Генерального штабу ЗСУ.

Згідно зі ст. 8 Закону України «Про Збройні Сили України», Начальник Генерального штабу — є Головнокомандувачем Збройних Сил України, який здійснює безпосереднє військове керівництво Збройними Силами України.

При цьому, даним Законом, визначається, що безпосереднє військове керівництво — діяльність, спрямована на здійснення заходів щодо розвитку Збройних Сил України, їх технічного оснащення, підготовки та всебічного забезпечення, визначення основ їх застосування, а також управління ними.

**СХЕМА
ПІДПОРЯДКУВАННЯ СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ
ТА ОРГАНІВ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ, ЯКІ ЙОМУ БЕЗПОСЕРЕДНЬО ПІДПОРЯДКОВАНІ**

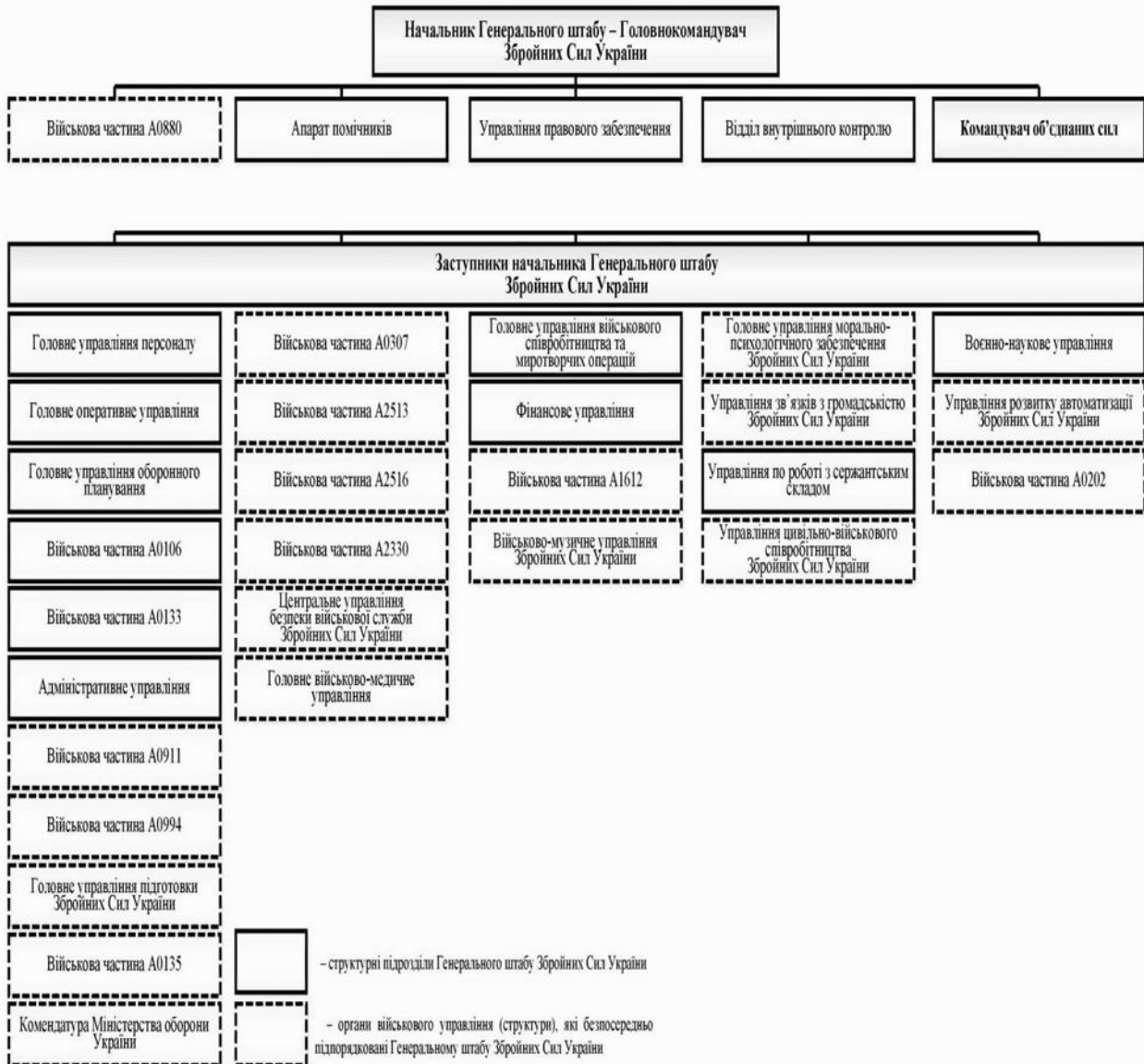

Рис. 9. Структура Генерального Штабу України*

Джерело : міністерство Оборони України. —

URL: <http://www.mil.gov.ua/ministry/struktura-generalnogo-shtabu/>.

Генеральний штаб Збройних Сил України в особливий період виконує функції стратегічного керівництва Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони.

Генеральний штаб Збройних Сил України з урахуванням пропозицій Командувача об'єднаних сил здійснює планування, координацію та контроль за підготовкою всіх складових сил оборони з метою набуття ними необхідних об'єднаних спроможностей.

Генеральний штаб Збройних Сил України³⁰ очолює начальник Генерального штабу Збройних Сил України, який призначається на посаду і звільняється з посади Президентом України за поданням Міністра оборони України.

Начальник Генерального штабу Збройних Сил України підпорядковується Головнокомандувачу Збройних Сил України та відповідає за виконання завдань і функцій, покладених на Генеральний штаб Збройних Сил України, зокрема щодо визначення вимог до спроможностей сил оборони, потреб у ресурсах, необхідних для належного виконання завдань Збройними Силами України та іншими складовими сил оборони, стратегічного планування застосування та розвитку Збройних Сил України, їх технічного оснащення, підготовки та всебічного забезпечення.

Повноваження начальника Генерального штабу Збройних Сил України, основні завдання та порядок функціонування Генерального штабу Збройних Сил України визначаються в положенні, яке затверджується Президентом України.

5. До складу Збройних Сил України входять види та окремі роди військ (сил).

Командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України підпорядковуються Головнокомандувачу Збройних Сил України та відповідають за розвиток підпорядкованих їм військ (сил), їх технічне оснащення та всебічне забезпечення, підготовку та готовність до виконання покладених завдань.

Командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України здійснюють передачу визначеного Головнокомандувачем Збройних Сил України комплекту боєздатних сил і засобів Командувачу об'єднаних сил, який здійснює оперативний контроль за набуттям ними оперативних (бойових) спроможностей та управління їх застосуванням.

Командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України можуть проводити операції із залученням сил і засобів відповідного виду або окремого роду військ (сил) та здійснювати управління силами і засобами в операціях, що проводяться в мирний час поза затвердженими Головнокомандувачем Збройних Сил України межами відповідальності Командувача об'єднаних сил.

У процесі організації підготовки підпорядкованих військ (сил) та забезпечення їх озброєнням, військовою технікою, іншими матеріально-технічними засобами командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України розробляють відповідні доктрини, настанови, бойові стату-

³⁰ Генеральний штаб Збройних сил України (абр.в. ГШ ЗСУ) — головний військовий орган з планування оборони держави, управління застосуванням Збройних сил України, координації та контролю за виконанням завдань у сфері оборони іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями, органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, правоохоронними органами, Державною спеціальною службою транспорту і Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України. – URL: <https://uk.wikipedia.org>.

ти, оперативні і тактичні стандарти підготовки до застосування та ведення операцій (бойових дій).

Командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України призначаються на посаду і звільняються з посади Президентом України за поданням Міністра оборони України.

Повноваження командувачів видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України, основні завдання та порядок функціонування командувань видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України визначаються в положеннях, які затверджуються Головнокомандувачем Збройних Сил України.

6. Об'єднаний оперативний штаб Збройних Сил України³¹ є органом управління міжвидовими та міжвідомчими угрупованнями військ (сил).

Організація, підготовка та всебічне забезпечення Об'єднаного оперативного штабу Збройних Сил України мають забезпечувати управління військами (силами) в операціях протягом тривалого часу.

Об'єднаний оперативний штаб Збройних Сил України підпорядковується Командувачу об'єднаних сил, який призначається на посаду і звільняється з посади Президентом України за поданням Міністра оборони України. Президент України може призначити командувача (командувачів) об'єднаних сил для здійснення управління операціями на окремих напрямках.

Командувач об'єднаних сил підпорядковується Головнокомандувачу Збройних Сил України та здійснює через Об'єднаний оперативний штаб Збройних Сил України оперативний контроль за набуттям ними оперативних (бойових) спроможностей, планування застосування та безпосереднє управління об'єднаними силами і засобами Збройних Сил України, інших складових сил оборони, які передані у його підпорядкування, а також національним контингентом і національним персоналом, які беруть участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки.

Командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України, командувачі (керівники) інших військових формувань, від яких визначений комплект сил і засобів переданий до складу об'єднаних сил, продовжують здійснювати їх укомплектування особовим складом, озброєнням, боєприпасами, військовою та спеціальною технікою, іншими матеріально-технічними засобами.

Командувач об'єднаних сил відповідає за набуття Об'єднаним опера-

³¹ **Об'єднаний оперативний штаб Збройних Сил України** — орган управління міжвидовими та міжвідомчими угрупованнями військ (сил) для проведення спеціальних операцій за завданням Верховного Головнокомандувача Збройними силами України та Генерального штабу ЗСУ.

Об'єднаний оперативний штаб Збройних Сил України здійснює безпосереднє керівництво силами та засобами Збройних сил України, інших військових формувань, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, центрального органу виконавчої влади, яке реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, які залучаються до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях. — URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.

тивним штабом спроможностей з управління військами (силами), що необхідні для ефективного виконання об'єднаними силами завдань в операціях (бойових діях).

Командувач об'єднаних сил у межах наданих йому повноважень бере участь у стратегічному плануванні застосування Збройних Сил України та інших складових сил оборони.

Командувач об'єднаних сил за погодженням з Міністром оборони України і Головнокомандувачем Збройних Сил України має право доповідати безпосередньо Президентові України про готовність та хід виконання завдань об'єднаними силами.

Замисел застосування об'єднаних сил в операціях затверджується Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України.

Повноваження Командувача об'єднаних сил, основні завдання та порядок функціонування Об'єднаного оперативного штабу Збройних Сил України визначаються в положенні, яке затверджується Президентом України.

7. Функції Збройних Сил України, склад та правові засади організації їх діяльності, керівництва та управління ними визначаються законом.

«Збройні Сили України забезпечені широким колом законодавчими актами досить різної юридичної сили. Мета цих законодавчих положень полягає в – сумлінного виконанні службових обов'язків та дотримання військової дисципліни, та відповідно ці законодавчі акти надають військовим службовцям права та захист законних інтересів.

Сутність та основні поняття дисципліни, обов'язки військових та дисциплінарні покарання, а власне і види заохочень – вказані в Дисциплінарному Статуті Збройних Сил України.

Статут Збройних Сил України – правила та положення, які визначають як права так і обов'язки військових, а далі і порядок службових взаємовідносин, зобов'язання посадових осіб полку, підрозділів і правила внутрішнього розпорядку у військовій частині.

Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України – говорить про порядок несення як гарнізонної так і вартової служб.

Стройовий статут Збройних Сил України – говорить про стройові рухи зі зброєю та без (у пішому порядку та з використанням автомобілів) та вимоги до стройового навчання.

Слід зазначити, що вказані вище статуту Збройних Сил України являються обов'язковими до виконання та дотримання. Завдяки чіткому дотриманню правил розкривається потенціал Збройних Сил в цілому».

Стаття 17. Державна спеціальна служба транспорту

1. Державна спеціальна служба транспорту є спеціалізованим військовим формуванням, що входить до системи Міністерства оборони України, призначеним для забезпечення стійкого функціонування транспорту в мирний час та в особливий період, зокрема виконання завдань з технічного прикриття, відбудови, встановлення загороджень на об'єктах національної транспортної системи України з метою забезпечення діяльності Збройних Сил

України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України.

2. Із введенням воєнного стану Державна спеціальна служба транспорту приводиться в готовність до виконання завдань за призначенням в умовах дії правового режиму воєнного стану і підпорядковується Головнокомандувачу Збройних Сил України, про що зазначається в указі Президента України про введення воєнного стану, який затверджується Верховною Радою України.

«Військове формування України, на яке покладене завдання по підтримці оборо здатності являється – Державна спеціальна служба транспорту.

Це формування являється – спеціальною військовою організацією, яка являється складовою системи Міністерства Оборони України, яка забезпечує виконання функцій транспорту в мирний час та й у особливий період.

Під час виняткового періоду (особливого) транспорт здійснюється на кількість особового складу, які призвали на службу.

Чисельність цієї служби значна – налічує понад 5000 осіб (з яких 4600 являються військовослужбовцями).

Керівництво Державною спеціальною службою транспорту здійснює керівник органу управління Державною спеціальною службою транспорту.

Керівник органу управління Державною спеціальною службою транспорту та його заступники призначаються на посаду та звільняються з посади Президентом України за поданням Міністра оборони України.

Повноваження Державної спеціальної служби транспорту визначаються законодавством України.

Стаття 18. Міністерство внутрішніх справ України

Міністерство внутрішніх справ України є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах:

«Державна політика – сукупність цінностей, цілей, державних та управлінських заходів, рішень та дій, та розробка системи управління країною.

Характеристика держави полягає в її раціональності, саме забезпечення життєдіяльності держави здійснюється через державну політику (узгодженість інтересів груп населення через загальність аргументів). Тобто, саме раціональність – основа формування державної політики».

1) забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання громадської безпеки і правопорядку, а також надання поліцейських послуг;

2) захисту державного кордону України та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні;

3) цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності;

Структура Державної спеціальної служби транспорту України

Структура Державної спеціальної служби транс- порту України	<i>Адміністрація Держспецтрансслужби України Т0100, м. Київ</i>
	1 окрема бригада Т0110, м. Львів:
	1) 11 окремих колійний батальйон, Т0200, м. Червоноград Львівської області
	2) Емблема ДССТУ 18 окремих мостовий батальйон, Т0300, м. Чоп Закарпатської області
	3) Емблема ДССТУ 72 окремих батальйон механізації, Т0410, м. Червоноград Львівської області
	26 окрема бригада Т0120, м. Дніпро:
	1) 19 окремих мостовий батальйон, Т0310, м. Дніпро.
	2) Емблема ДССТУ 1935 окремих батальйон механізації, Т0610, м. Дніпро.
3) Емблема ДССТУ 1936 окремих батальйон механізації, Т0400, м. Кривий Ріг Дніпропетровської області.	
36 шляхо-відновлювальний полк Т0330, м. Конотоп Сумської області	
194 понтонно-мостовий полк Т0320, м. Новомосковськ Дніпропетровської області	
Кафедра військової підготовки Держспецтрансслужби Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту м. Дніпро	
8 навчальний Чернігівський центр Держспецтрансслужби України Т0500, м. Чернігів	
195 центральна база Т0710, м. Київ	

4) міграції³² (імміграції та еміграції³³), зокрема протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, зокрема біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

«Державна політика – являється практичною діяльністю органів державної влади в поєднанні з втіленням у життя вибраного політичного курсу та досягнення конкретних політичних цілей. Саме органи влади країни відіграють головну роль у втіленні в життя державної політики. Органи законодавчої влади надають пріоритетні та стратегічні напрямки реалізації державної політики.»

Державну політику реалізують наступні інститути влади: Президент та Уряд. Відповідно, законодавча влада узгоджує та контролює політичні стратегії.

Можна зробити висновок, що державна політика – це сукупність інституційних, людських, процесуальних і духовних чинників для управління економічною, соціальною та іншими сферам суспільства з метою досягнення загальних цілей».

Міністерство внутрішніх справ України очолює Міністр внутрішніх справ України, який призначається на посаду Верховною Радою України за поданням Прем'єр-міністра України.

Міністр внутрішніх справ України за посадою входить до складу Ради національної безпеки і оборони України.

Міністр внутрішніх справ України відповідає за формування державної політики у сферах, що належать до компетенції Міністерства внутрішніх справ України, здійснює повноваження, визначені законодавством України.

3. Діяльність Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Державної міграційної служби України спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України.

4. Національна поліція України є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує громадську безпеку і порядок, охорону прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидію злочинності, а також надає визначені законом послуги з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

«Зростання злочинності, масових неправомірних діянь, соціальної напруги – ускладнює здійснення службових завдань, які здійснюють правоохо-

³² **Міграція населення** (лат. **migratio** — переселення) — механічні переміщення людей через кордони тих чи інших територій зі зміною місця проживання назавжди, на більш-менш тривалий час або з регулярним поверненням до нього.

³³ **Еміграція** (лат. **emigratio** — «виселення», «переселення») — вимушена чи добровільна зміна місця проживання окремих груп людей (емігрантів, переселенців), переселення зі своєї батьківщини, країни, де вони народилися і виросли, в інші країни глобального суспільства з економічних, політичних або релігійних причин.

ронні органи. Внаслідок цього, держава постійно посилює вимоги до спеціалізації та знань співробітників правоохоронної сфери.

Можна стверджувати, що діяльність поліції – це специфічна, виконавча та розпорядча, відповідно до законодавства діяльність з приводу охорони громадського порядку, попередження та припинення як злочинності так і правопорушень».

5. Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, призначеним для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з іншими органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону України, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань, організованих злочинних груп та організацій.

У мирний час Національна гвардія України входить до складу сил безпеки і виконує правоохоронні функції, а також розвиває спроможності, необхідні для виконання завдань у складі сил оборони.

Із введенням воєнного стану Національна гвардія України приводиться в готовність до виконання завдань за призначенням в умовах дії правового режиму воєнного стану, входить до сил оборони, виконує завдання та підпорядковується відповідно до положень Закону України «Про правовий режим воєнного стану» та Закону України «Про Національну гвардію України».

«Конституція України говорить про те, що наша країна 49т.4949рис49на, соціальна та правова держава.

Основа правової держави полягає в забезпеченні як прав та і свобод громадянам, створення та підтримання умов за яких кожна людина перебуває в повазі, є можливість для здійснення індивідуального розвитку.

Національна Гвардія являється правоохоронним органом оскільки:

1) *Головне завдання – це захист та охорона населення, охорона держави від протиправних діянь, охорона порядку в суспільстві та забезпечення безпеки для громадян;*

2) *Це визначено в 49т.. 1 Закону України «Про Національну гвардію України»*

3) *Працівники цього органу виконують роботу на професійному рівні, мають свою символіку та форму і наділені правом застосовувати заходи державного примусу;*

4) *Здійснюють особливий вид діяльності яку слід визначати як правоохоронну;*

Тобто Національна Гвардія здійснює правоохоронну діяльність з метою захисту правових норм держави при цьому застосовує юридичний вплив на правопорушників.

Обов'язки Національної Гвардії, відповідно до її правоохоронної діяльності

<p>Обов'язки Національної Гвардії відповідно до її правоохоронної діяльності</p>	<p><i>забезпечувати захист та охорону життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань;</i></p>
	<p><i>брати участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку, у тому числі під час проведення зборів, мітингів, вуличних походів, демонстрацій, інших масових заходів, під час офіційних візитів та інших заходів за участю посадових осіб України та іноземних держав, щодо яких здійснюється державна охорона на території України;</i></p>
	<p><i>живати заходів, спрямованих на запобігання, виявлення кримінальних (адміністративних) правопорушень;</i></p>
	<p><i>забезпечувати охорону органів державної влади, а також здійснення заходів державної охорони органів державної влади та посадових осіб;</i></p>
	<p><i>вживати заходів щодо припинення діяльності терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій;</i></p>
	<p><i>вживати заходів щодо затримання осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, які вчинили втечу з місць позбавлення волі;</i></p>
	<p><i>підтримувати або відновлювати правопорядок у районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення;</i></p>
	<p><i>участь у припиненні масових заворушень</i></p>

Саме правова спрямованість являється плацдарм для розвитку країни. Саме Національна Гвардія – являється відповідним органом (правовим) який здійснює припинення та попередження злочинів.

Права особистого складу Національної Гвардії

Права особистого складу Національної Гвардії	<p><i>У разі залучення до виконання завдань з охорони громадського порядку здійснювати превентивні та поліцейські заходи примусу відповідно до Закону України «Про Національну поліцію»;</i></p>
	<p><i>затримувати, доставляти та/або передавати поліцейським, адміністрації об'єктів, що охороняються Національною гвардією України, осіб, які порушили встановлений перепускний режим або вчинили напад на об'єкт, що охороняється Національною гвардією України;</i></p>
	<p><i>затримувати, доставляти та/або передавати уповноваженим державним органам озброєних осіб під час здійснення антитерористичних операцій;</i></p>
	<p><i>затримувати осіб, які підозрюються у вчиненні кримінальних правопорушень, та осіб, які вчинили втечу з місць позбавлення волі, дезертирів;</i></p>
	<p><i>проводити огляд транспортних засобів і вантажів під час виконання Національною гвардією покладених на неї завдань в районі проведення антитерористичної операції або спеціальної операції, а також на контрольно-пропускних пунктах об'єктів, що охороняються Національною гвардією;</i></p>
	<p><i>застосовувати заходи фізичного впливу, а також зберігати, носити і застосовувати спеціальні засоби та зброю;</i></p>
	<p><i>взаємодіяти з уповноваженими посадовими особами правоохоронних органів, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, органів прокуратури, інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування</i></p>

Національна гвардія – це військове формування, яке має правоохоронні функції, які направлені на захист та охорону життя, прав та свобод людей країни і держави в цілому, охорона правопорядку в суспільстві від будь яких протиправних посягань».

6. Державна прикордонна служба України є правоохоронним органом спеціального призначення, що реалізує державну політику у сфері безпеки державного кордону України та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні.

7. Державна служба України з надзвичайних ситуацій є центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, проведення аварійно-рятувальних робіт, пожежогасіння, пожежної та техногенної безпеки, роботи рятувальних служб під час аварій, а також гідрометеорологічної діяльності.

8. Державна міграційна служба України є центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), зокрема протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, зокрема біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

9. Повноваження Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Державної міграційної служби України визначаються законодавством України.

Стаття 19. Служба безпеки України

1. Служба безпеки України є державним органом спеціального призначення з правоохоронними функціями, що забезпечує державну безпеку, здійснюючи з неухильним дотриманням прав і свобод людини і громадянина:

- 1) протидію розвідувально-підривної діяльності проти України;
- 2) боротьбу з тероризмом;
- 3) контррозвідувальний захист державного суверенітету, конституційного ладу і територіальної цілісності, оборонного і науково-технічного потенціалу, кібербезпеки, економічної та інформаційної безпеки держави, об'єктів критичної інфраструктури;
- 4) охорону державної таємниці.

2. Служба безпеки України підпорядковується Президентові України та підконтрольна Верховній Раді України.

3. Службу безпеки України очолює Голова Служби безпеки України, який призначається на посаду та звільняється з посади Верховною Радою України за поданням Президента України.

Голова Служби безпеки України за посадою входить до складу Ради національної безпеки і оборони України.

Голова Служби безпеки України щорічно подає Верховній Раді України звіт про діяльність Служби безпеки України.

Повноваження Служби безпеки України визначаються законодавством України.

«Служба безпеки України – являється правоохоронним органом, має спеціальне призначення та забезпечує безпеку України. Тобто цей правоохоронний орган відповідає за існування країни в цілому.

Головний напрям роботи – це контррозвідка, тобто це діяльність:

- 1) аналітика здобутої інформації та її подальше використання;*
- 2) протидія розвідувальній, терористичній та іншій діяльності спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп і осіб на шкоду державній безпеці України;*
- 3) розробка стратегічного плану, щодо усунення загроз суспільству та державі».*

Стаття 20. Розвідувальні органи України

Розвідувальні органи України – державні органи або структурні підрозділи у їх складі, уповноважені законом здійснювати розвідувальну діяльність з метою захисту національних інтересів України від зовнішніх загроз.

Розвідувальні органи як суб'єкти забезпечення національної безпеки і оборони України беруть участь у формуванні і реалізації державної політики з питань національної безпеки і оборони у визначених законодавством сферах. Повноваження розвідувальних органів визначаються законодавством України.

2. Пріоритетні завдання розвідувальним органам визначаються Президентом України.

3. Президент України може створювати координаційний орган з питань розвідувальної діяльності відповідно до статті 106 Конституції України.

«Один із видів забезпечення національної безпеки України являється розвідувальні органи держави.

Основні завдання розвідувальних органів України являються:

- проведення дій, які спрямовані на підвищення національних інтересів, а отже і державної політики в цілому, попереджувати зовнішні загрози з приводу національної безпеки держави.

Розвідувальні органи постійно вимагають вдосконалення, при цьому приділяти увагу та враховувати історичний досвід як нашої держави так і досвід зарубіжний.

Існує розвідувальний орган Міністерства Оборони України та розвідувальний орган Державної прикордонної служби. Та слід зазначити, що немає єдиного органу, який би координував такий вид діяльності.

Саме продуктивність діяльності розвідувальних органів залежить від їх вдосконалення та швидкості реагувати та пристосовуватися до темпів змін та розвитку сучасного життя та світу».

Стаття 21. Управління державної охорони України

1. Управління державної охорони України відповідно до закону здійс-

нює державну охорону органів державної влади України, забезпечення безпеки посадових осіб та охорони об'єктів, визначених законом.

2. Управління державної охорони України підпорядковане Президентові України та підконтрольне Верховній Раді України.

Начальник Управління державної охорони України призначається на посаду та звільняється з посади Президентом України.

Начальник Управління державної охорони України щорічно подає Верховній Раді України та Президентові України письмовий звіт про діяльність Управління державної охорони України.

Повноваження Управління державної охорони України визначаються законодавством України.

«Управління державної охорони України являється державним правоохоронним органом спеціального призначення, який підпорядкований Президентові України, та відповідно підпорядкований і Верховній Раді України.»

«На сучасному етапі Управління державної охорони України стає організацією яка займається співпрацею з іншими спецслужбами для поєднання зусиль. Основна робота полягає в модернізації існуючих підходів та винахід нових для зменшення ризиків щодо безпеки держави».

Стаття 22. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України

1. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України є державним органом, призначеним для забезпечення функціонування і розвитку державної системи урядового зв'язку, Національної системи конфіденційного зв'язку, формування та реалізації державної політики у сферах кіберзахисту критичної інформаційної інфраструктури, державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, криптографічного та технічного захисту інформації, телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом України, поштового зв'язку спеціального призначення, урядового фельд'єгерського зв'язку, а також інших завдань відповідно до закону.

2. Керівництво Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України здійснює Голова Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, який призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України.

3. Повноваження Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України визначаються законодавством України.

Стаття 23. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику

1. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику, разом з іншими органами сектору безпеки і оборони визначає пріоритетні напрями розвитку оборонно-промислового комплексу, забезпечує нормативно-правове регулювання у цій сфері, аналізує стан та тенденції розвитку оборонно-промислового комплексу

України, розробляє та організовує виконання державних програм розвитку оборонно-промислового комплексу.

2. Головним завданням оборонно-промислового комплексу України є забезпечення оперативних спроможностей сил та засобів сектору безпеки і оборони шляхом постачання нових і модернізації наявних зразків озброєння, військової та спеціальної техніки.

«Україна вибрала стратегічний курс на євроатлантичну інтеграцію, тобто на впровадження у діяльність керівних органів держави та 55т.5555рис55ня національною економікою перевірені світові практики.

Подібні рішення необхідно впроваджувати і в військово-промислову політику, які б базувалися на основі інвестиційних та інноваційних дій. Впровадження таких дій дасть змогу для раціонального використання наявного потенціалу, а також його розвитку».

Стаття 24. Міжнародне співробітництво з питань національної безпеки

1. Міжнародне співробітництво з питань національної безпеки є однією з форм реалізації державної політики у сфері національної безпеки і спрямовується на захист національних інтересів України.

2. Засади міжнародного військово-технічного співробітництва визначаються законодавством України.

3. Міжнародне співробітництво з питань національної безпеки здійснюється під загальним керівництвом Президента України.

«Міжнародне співробітництво з іноземними державами в сфері національної безпеки відіграє суттєво важливу роль у діяльності всіх правоохоронних органів нашої країни, отже впливають на розвиток та на їх організаційно-штатну побудову.

Саме міжнародні міжурядові організації та їх програми дають поштовх для розвитку та підвищення національної безпеки як кожної окремої держави так і світу в цілому. Основні форми такої співпраці можуть бути: підписання програм міжнародного співробітництва, проведення спільних зустрічей та звичайно спільне навчання та дослідження у військово-технічній сфері».

Розділ V ПЛАНУВАННЯ У СФЕРАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

Стаття 25. Мета, принципи і види планування у сферах національної безпеки і оборони

1. Метою планування у сферах національної безпеки і оборони є забезпечення реалізації державної політики у цих сферах шляхом розроблення стратегій, концепцій, програм, планів розвитку органів сектору безпеки і оборони, управління ресурсами та ефективного їх розподілу.

2. Планування у сферах національної безпеки і оборони здійснюється відповідно до таких принципів:

1) дотримання національного законодавства і міжнародних зобов'язань

України;

2) демократичний цивільний контроль за сектором безпеки і оборони, відкритість інформації про державну політику, стратегічні документи, цілі, пріоритети і завдання планування, прозорість та підзвітність використання ресурсів;

3) цілісність, узгодженість, системність планування у секторі безпеки і оборони, врахування пріоритетів і обмежень, встановлених державними програмами, планами та прогнозними документами;

4) своєчасність та відповідність прийнятим рішенням щодо захисту національних інтересів України.

3. Планування у сферах національної безпеки і оборони поділяється на довгострокове (понад п'ять років), середньострокове (до п'яти років) та короткострокове (до трьох років).

Документами довгострокового планування є Стратегія національної безпеки України, Стратегія воєнної безпеки України, Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України, Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України, Стратегія кібербезпеки України, Національна розвідувальна програма.

Документами середньострокового планування є інші стратегічні документи, програми щодо розвитку складових сектору безпеки і оборони, зокрема оснащення їх сучасним озброєнням і військовою технікою, створення необхідних запасів матеріально-технічних засобів та необхідних для цього потужностей оборонно-промислового комплексу, реалізація інших заходів з посилення обороноздатності держави.

Короткострокове планування передбачає щорічне розроблення планів утримання та розвитку (діяльності) складових сектору безпеки і оборони, основних показників державного оборонного замовлення (на трирічний період), у яких визначаються завдання щодо реалізації документів довгострокового і середньострокового планування.

Рада національної безпеки і оборони України з урахуванням змін у безпековому середовищі визначає концептуальні підходи, напрями, заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, схвалює проекти стратегій, концепцій, державних програм та інших стратегічних документів, якими визначаються основні напрями і завдання державної політики у сферах національної безпеки і оборони, здійснює координацію і контроль за їх виконанням.

Стаття 26. Стратегія національної безпеки України

Стратегія національної безпеки України є основним документом довгострокового планування, яким визначаються основні напрями державної політики у сфері національної безпеки.

Стратегія національної безпеки України розробляється за дорученням Президента України протягом шести місяців після його вступу на пост.

Стратегія національної безпеки України схвалюється рішенням Ради національної безпеки і оборони України і затверджується указом Президента

України.

Президент України у разі необхідності може вносити зміни до Стратегії національної безпеки України в установленому порядку.

До підготовки проекту Стратегії національної безпеки України залучаються Апарат Ради національної безпеки і оборони України, Національний інститут стратегічних досліджень, державні органи, інституції громадянського суспільства, а також можуть залучатися іноземні експерти.

2. Стратегія національної безпеки України визначає:

1) пріоритети національних інтересів України та забезпечення національної безпеки, цілі, основні напрями державної політики у сфері національної безпеки;

2) поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов;

3) основні напрями зовнішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки;

4) напрями та завдання реформування й розвитку сектору безпеки і оборони;

5) ресурси, необхідні для її реалізації.

3. Стратегія національної безпеки України є основою для підготовки всіх інших документів щодо планування у сферах національної безпеки і оборони.

Реалізація Стратегії національної безпеки України здійснюється на основі національного оборонного, 57т.5757рис57т57о, економічного, інтелектуального потенціалу з використанням механізмів державно-приватного партнерства, а також із залученням міжнародної консультативної, фінансової, матеріально-технічної допомоги.

Стратегія національної безпеки України оприлюднюється в установленому законодавством порядку (крім положень, що містять інформацію з обмеженим доступом).

«Збереження національної безпеки сьогодні постає на передній план вирішення суттєво важливих завдань. Це проблема вбачає багатоаспектність та комплексність, тобто її вивченням займаються і філософи, і соціологи, і техніки, і економісти та інші.

В широкому значенні, національна безпека – являється станом захищеності держави та її громадян від усіх можливих загроз сучасності. З цього і випливає поняття національні інтереси, яке означає – сукупність основних цінностей та прагнень громадян та держави на конкретному етапі розвитку».

Стаття 27. Комплексний огляд сектору безпеки і оборони

Комплексний огляд сектору безпеки і оборони проводиться за рішенням Ради національної безпеки і оборони України, яке вводиться в дію указом Президента України.

Комплексний огляд сектору безпеки і оборони включає проведення:

оборонного огляду, огляду громадської безпеки та цивільного захисту, огляду оборонно-промислового комплексу, огляду розвідувальних органів України, огляду загальнодержавної системи боротьби з тероризмом, огляду стану кіберзахисту державних інформаційних ресурсів та критичної інформаційної інфраструктури.

У разі необхідності Радою національної безпеки і оборони України може бути прийнято рішення про проведення окремих оглядів, що включені до комплексного огляду сектору безпеки і оборони, яке вводиться в дію указом Президента України.

Проведення комплексного огляду сектору безпеки і оборони здійснюється відповідно до Стратегії національної безпеки України та інших документів довгострокового планування.

2. Науково-методичне забезпечення проведення комплексного огляду сектору безпеки і оборони здійснює Національний інститут стратегічних досліджень.

3. Кабінет Міністрів України визначає порядок проведення:

1) оборонного огляду – Міністерством оборони України;

2) огляду громадської безпеки та цивільного захисту – Міністерством внутрішніх справ України;

3) огляду оборонно-промислового комплексу – центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику;

4) огляду стану кіберзахисту критичної інформаційної інфраструктури, державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, - Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Кабінет Міністрів України організовує, контролює та попередньо схвалює результати проведення зазначених оглядів.

«Кібервійною можна рахувати сукупність кібератак, які своїм негативним впливом перевищують допустимий поріг. Ось чому поняття кіберзахисту набуває не тільки на державному, а й на міжнародному рівні.

Кібербезпекою можна вважати поєднання заходів організаційного, правового, воєнного, оперативного та технічного характеру, які в першу чергу спрямовані на захист кіберпростору. Це також захист життєво важливих інтересів громадян та держави в кіберпросторі.

Сьогодні говорять про те, що кібервійна – це реалії світу, які здатні охопити всі держави, так як комп'ютерна техніка та сервіси зосереджені по всім точкам світу.

Кібератаки призводить до чисельних втрат та мають дуже серйозні наслідки. Саме злочини кіберхарактеру вимагають від української влади посилення захисту в цій сфері. Тобто кіберзахисту це єдиний дієвий інструмент запобігання втратам та втручанням чужих країн в національну безпеку України».

4. Порядок проведення огляду розвідувальних органів України визна-

часться Президентом України.

5. Порядок проведення огляду загальнодержавної системи боротьби з тероризмом визначається Президентом України. Організація та контроль проведення такого огляду здійснюється Службою безпеки України.

6. За результатами оглядів формується перспективна модель сектору безпеки і оборони шляхом послідовного нарощування спроможностей його складових до виконання завдань за призначенням та формуванням на цій основі боєздатних, мобільних, підготовлених на належному рівні, всебічно забезпечених сил безпеки і сил оборони, здатних захистити національні інтереси України та брати активну участь у міжнародних заходах із підтримання миру і безпеки.

Основними критеріями для зміни чисельності складових сектору безпеки і оборони є зміни безпекового середовища та реальні економічні і фінансові можливості держави.

7. Звіти про результати проведення комплексного огляду сектору безпеки і оборони та окремих оглядів надаються органами, зазначеними в пунктах 1-4 частини третьої, частинах четвертій та п'ятій цієї статті, у встановленому порядку на розгляд і затвердження Радою національної безпеки і оборони України.

Стаття 28. Стратегія воєнної безпеки України

Стратегія воєнної безпеки України розробляється Міністерством оборони України відповідно до рішення Ради національної безпеки і оборони України, введеного в дію указом Президента України, після затвердження Стратегії національної безпеки України та за результатами оборонного огляду.

Міністр оборони України вносить узгоджену в установленому порядку Стратегію воєнної безпеки України на розгляд Кабінету Міністрів України.

Кабінет Міністрів України за результатами розгляду вносить Стратегію воєнної безпеки України до Ради національної безпеки і оборони України для схвалення та подальшого затвердження указом Президента України.

Зміни до Стратегії воєнної безпеки України розробляються Міністерством оборони України відповідно до рішення Ради національної безпеки і оборони України, введеного в дію указом Президента України, після затвердження змін до Стратегії національної безпеки України.

2. Стратегія воєнної безпеки України визначає шляхи досягнення цілей і реалізації пріоритетів державної політики у воєнній сфері, сферах оборони і військового будівництва, зокрема:

1) 59т.5959рис59т середовище (глобальні, регіональні та національні аспекти) у контексті воєнної безпеки;

2) цілі, пріоритети та завдання державної політики у воєнній сфері, сферах оборони і військового будівництва;

3) соціально-політичні, економічні та інші умови реалізації державної політики у воєнній сфері, сферах оборони і військового будівництва, а також воєнно-політичні та воєнно-стратегічні обмеження;

4) шляхи досягнення цілей державної політики у війсьній сфері, сферах оборони і військового будівництва;

5) ресурсне забезпечення потреб оборони;

6) перспективну модель організації оборони, Збройних Сил України та інших складових сил оборони в частині визначених завдань з оборони держави, стратегію та критерії досягнення спільних оборонних спроможностей;

7) імовірні сценарії застосування сил безпеки і сил оборони до виконання завдань з оборони держави із розподілом відповідальності складових сектору безпеки і оборони за організацію оборони України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності;

8) управління ризиками у сфері військової безпеки.

3. Стратегія військової безпеки України є основою для розроблення Стратегічного оборонного бюлетеня України, програмних документів з питань оборони та розвитку сил оборони, розвитку озброєння та військової техніки, оперативних планів і планів застосування сил та засобів оборони.

4. Стратегічний оборонний бюлетень України розробляється Міністерством оборони України після затвердження Стратегії військової безпеки України та за результатами оборонного огляду.

Міністр оборони України вносить узгоджений в установленому порядку Стратегічний оборонний бюлетень України на розгляд Кабінету Міністрів України.

Кабінет Міністрів України за результатами розгляду вносить Стратегічний оборонний бюлетень України до Ради національної безпеки і оборони України для схвалення та подальшого затвердження указом Президента України.

«Воєнна безпека України – це стан суспільства, коли національні інтереси захищені, збережений її суверенітет та територіальна цілісність, недоторканість від посягань зовнішніх і внутрішніх агресорів, являється стратегічною складовою національної безпеки України.

Головне завдання військової безпеки – це нейтралізація загроз для національної безпеки у війсьній сфері, а отже створення умов для захищеності інтересів держави та суспільства.

Військові формування, правоохоронні органи та спеціальні служби України забезпечують відповідне реагування на загрози України, найперше воєнні.

Поєднання стратегічних безпекових програм та оборонного потенціалу у рамках сектору безпеки і оборони країни дасть змогу сприяти війсьній безпеці, яка являється пріоритетом в підтримці національної безпеки України».

Стаття 29. Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України

Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України розробляється Міністерством внутрішніх справ України за рішенням Міністра внутрішніх справ України після затвердження Стратегії національної безпеки

України та вноситься на розгляд Кабінету Міністрів України.

Кабінет Міністрів України за результатами розгляду вносить Стратегію громадської безпеки та цивільного захисту України до Ради національної безпеки і оборони України для схвалення та подальшого затвердження указом Президента України.

Для забезпечення підготовки проекту Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України залучаються державні органи, які входять до системи Міністерства внутрішніх справ України, Апарат Ради національної безпеки і оборони України, наукові, аналітичні та експертні установи України, інститути громадянського суспільства, а також можуть бути залучені іноземні експерти.

2. Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України визначає загрози національній безпеці у сферах громадської безпеки та цивільного захисту та шляхи досягнення цілей і реалізації пріоритетів державної політики у цих сферах, зокрема:

1) готовність сил та засобів виконувати завдання за призначенням, інфраструктуру, напрями розвитку, інші показники, необхідні для планування діяльності Міністерства внутрішніх справ України, Національної гвардії України, Національної поліції України, Державної прикордонної служби України, Державної міграційної служби України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій;

2) потреби бюджетного фінансування, достатні для досягнення визначених цілей і виконання передбачених завдань, та основні напрями використання фінансових ресурсів;

3) державні програми, галузеві стратегії та програми, які мають бути спрямовані на реалізацію Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України, їхні цілі, відповідальних за розроблення документів, моніторинг їх виконання та оцінки.

3. Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України є основою для розроблення галузевих стратегій і концепцій, державних цільових програм у сферах громадської безпеки, захисту та охорони державного кордону України, цивільного захисту та міграційної політики, а також для розроблення оперативних планів та планів застосування сил і засобів у кризових ситуаціях.

4. Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України оприлюднюється в установленому законодавством порядку (крім положень, які містять інформацію з обмеженим доступом).

5. Міністерство внутрішніх справ України готує щорічний звіт про стан виконання Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України, який підлягає оприлюдненню.

«Міністерство внутрішніх справ нашої країни забезпечує реалізацію державної політики, та узгоджує її впровадження з напрямками роботи правоохоронних органів України.

Належне функціонування та постійне підвищення професійних навиків

всієї системи Міністерства внутрішніх справ України забезпечують вищі заклади освіти зі специфічними напрямками навчання, наукові установи, заклади охорони здоров'я та інші.

Головне завдання в забезпеченні Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України полягає в системній безпеці всього суспільства країни, можливості протистояти зовнішній і внутрішній агресії та контролювати і зменшувати злочинність, контролювати прозорість та якість сервісів для суспільства.

Ціль Стратегії полягає в формуванні безпечних умов для розвитку та життя громадян, відстоювати інтереси населення, підвищувати рівень довіри громадян до правоохоронних органів

Міністерство внутрішніх справ через Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України виконує свої функціональні обов'язки задля забезпечення основних потреб населення, та відповідно, забезпечує дотримання прав людини та її свобод».

Стаття 30. Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України

Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України розробляється за дорученням Кабінету Міністрів України центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику, після затвердження Стратегії національної безпеки України.

Кабінет Міністрів України за результатами розгляду вносить Стратегію розвитку оборонно-промислового комплексу України до Ради національної безпеки і оборони України для її схвалення та подальшого затвердження указом Президента України.

2. Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України визначає:

1) цілі, основні напрями, завдання державної військово-промислової політики;

2) поточні та прогнозовані чинники, що впливають на розвиток оборонно-промислового комплексу, з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов;

3) пріоритети розвитку оборонно-промислового комплексу на довгостроковий період;

4) основні напрями діяльності державних органів щодо підтримки розвитку оборонно-промислового комплексу;

5) напрями та завдання реформування й розвитку оборонно-промислового комплексу.

3. Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України є основою для підготовки державних програм, що стосуються оборонно-промислового комплексу України.

Реалізація Стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу України здійснюється на основі національного економічного, інтелектуального

потенціалу з використанням механізмів державно-приватного партнерства, а також із залученням міжнародної консультативної, фінансової, матеріально-технічної допомоги.

«20 червня урядом нашої країни було схвалено Стратегію розвитку оборонно-промислового комплексу України на десять років, тобто до 2028 року.

Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу – являється документом, а точніше програмою з планування на десять років, що об'єднала всі новації та зміни за останній час, та розробка всіх можливостей оборонної промисловості.

Головна мета Стратегії полягає в змінах та реформуванні оборонно-промислового сектору України, збільшення спроможностей для задоволення потреб Збройних Сил України, можливості для реагування на зовнішні та внутрішні виклики, і відповідно, створення умов для виробництва військової техніки.

Стратегія систематизувала всі попередні реформування, та впровадила довгостроковий план розвитку оборонно-промислового сектору.

Головне значення в цьому документі приділено саме виробництву, відповідно до якого приватний сектор отримує величезні можливості.

З приводу приватного сектору то – це посилена можливість в участі щодо оборонних проектів, участь в системі державних закупівель для потреб оборони, та військово-технічні розробки і співробітництво. Стратегію можуть переглянути в 2023 році. Якщо будуть істотні зміни в економіці держави та якщо зміняться загальнодержавні пріоритети та політика».

Стаття 31. Стратегія кібербезпеки України

1. Стратегія кібербезпеки України є документом довгострокового планування, в якому визначаються пріоритети національних інтересів України у сфері кібербезпеки, наявні та потенційно можливі кіберзагрози життєво важливим інтересам людини і громадянина, суспільства та держави в кіберпросторі, пріоритетні напрями, концептуальні підходи до формування та реалізації державної політики щодо безпечного функціонування кіберпростору, його використання в інтересах особи, суспільства і держави, підвищення ефективності основних суб'єктів забезпечення кібербезпеки, насамперед суб'єктів сектору безпеки і оборони, щодо виконання завдань у кіберпросторі, а також потреби бюджетного фінансування, достатні для досягнення визначених цілей і виконання передбачених завдань, та основні напрями використання фінансових ресурсів.

2. Організація підготовки Стратегії кібербезпеки України здійснюється за дорученням Президента України Національним координаційним центром кібербезпеки після затвердження Стратегії національної безпеки України.

Стратегія кібербезпеки України схвалюється рішенням Ради національної безпеки і оборони України та затверджується указом Президента України.

Стратегія кібербезпеки України є основою для підготовки державних

програм та нормативно-правових актів, що стосуються забезпечення кібербезпеки України.

Реалізація Стратегії кібербезпеки України здійснюється на основі національного оборонного, 64т.6464рис64т64о, економічного, інтелектуального потенціалу з використанням механізмів державно-приватного партнерства, а також із залученням міжнародної консультативної, фінансової, матеріально-технічної допомоги.

«Кіберпростір – це потужний канал для поширення інформації, це нова потужна сила для зростання економіки, це платформа для соціального управління населенням та безліч можливостей для міжнародного співробітництва та комунікації. Поряд з цим зрозуміло, що кібер простір дає нам не лише можливості, але й загрози. З розвитком кіберпростору почали розвиватися і кіберзагрози, які наносять шкоди населенню та мають широкий вплив на функціонування країни. Саме з метою зменшення та контролю таких загроз створена Стратегія кібербезпеки України.

Вона створена для зменшення ризиків та вживання відповідних заходів задля доцільного функціонування інформаційних систем, комунікаційних мереж, та задля безпеки програм, якими користуються організації та підприємства.

Основні завдання Стратегії кібербезпеки України полягають в наступному:

- ✓ *розвиток національної системи кіберзахисту;*
- ✓ *створення правової основи кіберзахисту;*
- ✓ *створення системи аудиту, щодо інформаційної безпеки;*
- ✓ *міжнародне співробітництво щодо кібербезпеки;*
- ✓ *система підготовки кадрів, які спеціалізуються на кібертехнологіях;*
- ✓ *підвищення грамотності населення щодо цифрових технологій.*

Політика інформаційної безпеки – це заходи, вимоги, оцінка ризиків та розробка рекомендацій щодо безпеки інформаційного простору держави та громадян».

Стаття 32. Національна розвідувальна програма

1. Національна розвідувальна програма є документом довгострокового планування, в якому визначаються основні напрями розвідувальної діяльності, пріоритети реформування та розвитку зовнішньої розвідки, комплекс завдань і заходів, спрямованих на підвищення ефективності розвідувальних органів та інших суб'єктів, що можуть залучатися до виконання окремих розвідувальних завдань, посилення розвідувальних спроможностей держави, а також потреби бюджетного фінансування, достатні для досягнення визначених цілей і виконання передбачених завдань, та основні напрями 64т.6464ристання фінансових ресурсів.

2. Національна розвідувальна програма розробляється за дорученням Президента України визначеним ним координаційним органом з питань розвідувальної діяльності після затвердження Стратегії національної безпеки

України.

Національна розвідувальна програма схвалюється рішенням Ради національної безпеки і оборони України та затверджується указом Президента України.

Національна розвідувальна програма є основою для розроблення державних програм та нормативно-правових актів з питань розвідувальної діяльності, визначення чисельності і структури сил та засобів розвідувальних органів відповідно до пріоритетних завдань, а також для визначення потреб щорічного фінансового та іншого ресурсного забезпечення розвідувальних органів.

Стаття 33. Державні програми у сферах національної безпеки і оборони

1. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади розробляють державні цільові програми та інші програми на основі галузевих стратегій реалізації державної політики у сферах національної безпеки і оборони у встановленому законом порядку.

2. Міністр оборони України несе відповідальність за підготовку та подання програм, спрямованих на забезпечення реалізації державної політики у сфері оборони, які розробляються на основі документів довгострокового планування у сферах національної безпеки і оборони з метою посилення обороноздатності держави.

3. Міністр внутрішніх справ України несе відповідальність за підготовку та подання державних цільових програм, інших програм, спрямованих на забезпечення реалізації державної політики у сферах громадської безпеки та цивільного захисту, підтримання постійної готовності сил і засобів до виконання завдань за призначенням.

4. Керівник центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику, відповідає за підготовку і подання державної цільової програми розвитку оборонно-промислового комплексу України.

5. Державні органи, відповідальні за формування і реалізацію державної політики у сферах національної безпеки і оборони:

1) вносять у встановленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України та Ради національної безпеки і оборони України пропозиції щодо стратегічних документів у сферах національної безпеки і оборони, а також із коригування державних цільових оборонних (правоохоронних, розвідувальних та інших) програм;

2) розробляють плани утримання та розвитку відповідних органів сектору безпеки і оборони, бюджетні запити та сукупність документів державного оборонного замовлення на плановий бюджетний період, а також пропозиції до прогнозних показників видатків Державного бюджету України та проекту основних показників державного оборонного замовлення на наступні за плановим два бюджетні періоди;

3) забезпечують в установленому порядку оприлюднення відповідних

проектів документів у сферах національної безпеки і оборони на офіційних веб-сайтах державних органів та проведення їх обговорення з інституціями громадянського суспільства.

Стаття 34. Державне оборонне замовлення

1. Для реалізації державних програм, спрямованих на підвищення обороноздатності держави та розв'язання проблем у сферах безпеки і оборони держави, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику, здійснює координацію діяльності з реалізації державного оборонного замовлення, готує проект основних показників державного оборонного замовлення.

2. Основні показники державного оборонного замовлення³⁴ схвалюються рішенням Ради національної безпеки і оборони України.

3. Кабінет Міністрів України визначає та затверджує у порядку, визначеному Законом України «Про державне оборонне замовлення», схвалені рішенням Ради національної безпеки і оборони України основні показники державного оборонного замовлення на плановий бюджетний період та орієнтовні показники обсягів державного оборонного замовлення на наступні за плановим два бюджетні періоди.

Стаття 35. Фінансове забезпечення сектору безпеки і оборони

Фінансування складових сектору безпеки і оборони здійснюється за рахунок і в межах коштів, визначених у Законі України про Державний бюджет України на відповідний рік, а також з інших не заборонених законодавством джерел.

Обсяг видатків на фінансування сектору безпеки і оборони має становити не менше 5 відсотків запланованого обсягу внутрішнього валового продукту, з яких не менше 3 відсотків – на фінансування сил оборони.

2. Рада національної безпеки і оборони України розглядає проект закону про Державний бюджет України по статтях, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки і оборони України, та вносить відповідні пропозиції.

3. Кабінет Міністрів України вносить на розгляд Верховної Ради України проект закону про Державний бюджет України, розроблений на плановий бюджетний період, з урахуванням відповідного рішення Ради національної безпеки і оборони України.

4. Рахункова палата від імені Верховної Ради України здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням, а центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну по-

³⁴ **Державне оборонне замовлення** — засіб державного регулювання у сфері наукового та матеріально-технічного забезпечення потреб оборони і національної безпеки України, який визначає порядок взаємодії міністерств, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади, державних установ, організацій та суб'єктів підприємницької діяльності всіх форм власності під час його формування, розміщення і виконання, а також передбачає заходи щодо виконання міжнародних договорів України з питань військово-технічного співробітництва. Регулюється Законом України «Про державне оборонне замовлення» від 03.03.1999 № 464-XIV . URL: <https://uk.wikipedia.org>.

літику у сфері державного фінансового контролю, здійснює контроль за використанням коштів Державного бюджету України, що виділяються на потреби сектору безпеки і оборони, та за іншими об'єктами контролю відповідно до закону.

«Сектор безпеки і оборони відіграє домінуючу роль, щодо національної безпеки держави. Тому Уряд ставить за мету забезпечити обороноздатність держави, при цьому збільшуючи бюджетне фінансування цього сектору. Головний показник, який вказує на прагнення держави забезпечити всі умови для розвитку оборони являється:

1) підтримка бойової готовності в найкращому стані;

2) високий рівень фінансування, яке необхідне задля: утримання особового складу, навчання та бойова підготовка військових, розвиток військової техніки та інфраструктури.

В Україні відбуваються суттєві зміни, які впроваджує державна політика в рамках національної безпеки та оборони. Всі структури збройних сил відчують на собі реформування, а саме: структура командування, матеріальне забезпечення, піднімаються питання забезпечення військових житлом, військова медицина виводиться на новий рівень та інше».

Розділ VI

ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, крім:

1) положень частини сьомої та абзацу другого частини восьмої статті 15 цього Закону (щодо призначення Міністра оборони України, першого заступника Міністра оборони України, заступників Міністра оборони України на посади з числа цивільних осіб), які набирають чинності з 1 січня 2019 року;

2) положень частин третьої – шостої статті 16 цього Закону (щодо Головнокомандувача Збройних Сил України, Генерального штабу Збройних Сил України, видів і окремих родів військ (сил), які набирають чинності з 1 січня 2021 року;

3) підпункту 3, підпунктів «б» та «в» підпункту 4, підпункту 5 пункту 4 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» цього Закону, які набирають чинності з 1 січня 2021 року.

2. Визначити, що до затвердження відповідно до цього Закону Стратегії воєнної безпеки України діє Воєнна доктрина України, затверджена Указом Президента України від 24 вересня 2015 року № 555 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України».

3. Визнати такими, що втратили чинність:

1) Закон України «Про основи національної безпеки України» (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 39, ст. 351 із наступними змінами);

2) Закон України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» (Відомості Верхов-

ної Ради України, 2003 р., № 46, ст. 366 із наступними змінами);

3) Закон України «Про організацію оборонного планування» (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., № 4, ст. 97).

4. Внести зміни до таких законів України:

1) частину першу статті 1 Закону України «Про Службу безпеки України» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 27, ст. 382) викласти в такій редакції:

«Служба безпеки України – державний орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує державну безпеку України»;

пункт 8 частини першої статті 13 Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України» (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., № 35, ст. 237; 2015 р., № 4, ст. 14) викласти в такій редакції:

«8) здійснює у період між засіданнями Ради національної безпеки і оборони України координацію і контроль за виконанням центральними та місцевими органами виконавчої влади, правоохоронними органами, військовими формуваннями рішень Ради національної безпеки і оборони України, введених в дію указами Президента України»;

статтю 8 Закону України «Про Збройні Сили України» (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 48, ст. 410; 2009 р., № 19, ст. 258) викласти в такій редакції:

«Стаття 8. Керівництво Збройними Силами України

Міністр оборони України здійснює військово-політичне та адміністративне керівництво Збройними Силами України, а також інші повноваження, передбачені законодавством.

Військово-політичне керівництво Збройними Силами України – діяльність, спрямована на забезпечення реалізації політики держави у Збройних Силах України, політичних та стратегічних цілей у сфері оборони, принципів і напрямів розвитку Збройних Сил України.

Адміністративне керівництво Збройними Силами України – діяльність, спрямована на всебічне забезпечення життєдіяльності Збройних Сил України, їх функціонування та розвитку в межах виконання основних завдань державної політики у сфері оборони.

Головнокомандувач Збройних Сил України є найвищою військовою посадовою особою у Збройних Силах України.

Головнокомандувач Збройних Сил України здійснює через Генеральний штаб Збройних Сил України безпосереднє військове керівництво Збройними Силами України.

Безпосереднє військове керівництво – діяльність, спрямована на здійснення заходів щодо розвитку Збройних Сил України, їх технічного оснащення, підготовки та всебічного забезпечення, визначення основ їх застосування, а також управління ними.

Командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України підпорядковуються Головнокомандувачу Збройних Сил України та відповідають за розвиток підпорядкованих їм військ (сил), їх технічне оснащення та

всебічне забезпечення, підготовку та готовність до виконання покладених завдань.

У процесі організації підготовки підпорядкованих військ (сил) та забезпечення їх озброєнням, військовою технікою, іншими матеріально-технічними засобами командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України розробляють відповідні доктрини, настанови, бойові статутти, оперативні і тактичні стандарти підготовки до застосування та ведення операцій (бойових дій).

Повноваження командувачів видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України, основні завдання та порядок функціонування командувань видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України визначаються в положеннях, які затверджуються Головнокомандувачем Збройних Сил України.

Командувач об'єднаних сил підпорядковується Головнокомандувачу Збройних Сил України та здійснює через Об'єднаний оперативний штаб Збройних Сил України оперативний контроль за набуттям ними оперативних (бойових) спроможностей, планування застосування та безпосереднє управління об'єднаними силами і засобами Збройних Сил України, інших складових сил оборони, які передані у його підпорядкування, а також національним контингентом і національним персоналом, які беруть участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки.

Командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України здійснюють передачу визначеного Головнокомандувачем Збройних Сил України комплекту боєдатних сил і засобів Командувачу об'єднаних сил, який здійснює оперативний контроль за набуттям ними оперативних (бойових) спроможностей та управління їх застосуванням.

Командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України, командувачі (керівники) інших військових формувань, від яких визначений комплект сил і засобів переданий до складу об'єднаних сил, продовжують здійснювати їх укомплектування особовим складом, озброєнням, боєприпасами, військовою та спеціальною технікою, іншими матеріально-технічними засобами.

Командувачі видів, окремих родів військ (сил) Збройних Сил України можуть проводити операції із залученням сил і засобів відповідного виду або окремого роду військ (сил) та здійснювати управління силами і засобами в операціях, що проводяться в мирний час поза затвердженими Головнокомандувачем Збройних Сил України межами відповідальності Командувача об'єднаних сил»;

4) у Законі України «Про оборону України» (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 49, ст. 420; 2009 р., № 19, ст. 258):

а) у частині першій статті 2 слова «ланок військової організації України» замінити словами "складових сектору безпеки і оборони України";

б) частину першу статті 11 викласти в такій редакції:

"Генеральний штаб Збройних Сил України є головним органом військового управління з планування оборони держави, стратегічного планування

застосування Збройних Сил України та визначених сил і засобів інших складових сил оборони, координації і контролю за виконанням завдань у сфері оборони органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та силами оборони у межах, визначених законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України";

в) у частині третій статті 18 слова "начальник Генерального штабу - Головнокомандувач Збройних Сил України" замінити словами "Головнокомандувач Збройних Сил України";

5) частину другу статті 10 Закону України "Про Державну спеціальну службу транспорту" (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 19, ст. 269; 2018 р., № 6-7, ст. 39) викласти в такій редакції:

"Із введенням воєнного стану Державна спеціальна служба транспорту приводиться в готовність до виконання завдань за призначенням в умовах дії правового режиму воєнного стану і підпорядковується Головнокомандувачу Збройних Сил України, про що зазначається в указі Президента України про введення воєнного стану, який затверджується Верховною Радою України";

б) частину другу статті 1 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України "Про Регламент Верховної Ради України" (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., №№ 14-17, ст. 133) доповнити реченням такого змісту: "Особливості здійснення контрольних функцій Верховної Ради у сферах національної безпеки і оборони визначаються Законом України "Про національну безпеку України".

5. Кабінету Міністрів України:

1) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

2) забезпечити приведення у відповідність із цим Законом нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади;

3) у шестимісячний строк із дня набрання чинності цим Законом забезпечити розроблення та внесення на розгляд Верховної Ради України законопроект про завдання та повноваження Комітету Верховної Ради України, до повноважень якого належить забезпечення контрольних функцій Верховної Ради України за діяльністю державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, правоохоронних органів, правоохоронних органів спеціального призначення та розвідувальних органів вимог Конституції України щодо забезпечення національної безпеки.

6. Службі безпеки України розробити у шестимісячний строк із дня набрання чинності цим Законом законопроект про внесення змін до Закону України "Про Службу безпеки України" та подати його Президентові України для внесення в установленому порядку на розгляд Верховної Ради України.

Президент України
м. Київ

21 червня 2018 року
№ 2469-VIII

П. ПОРОШЕНКО

Наукове видання

КОМЕНТАР
до Закону України
«Про національну безпеку України»

Кубецька Ольга Миколаївна
Лазарев Владислав Олександрович
Некlesa Олександр Вікторович
Палешко Яна Сергіївна

Підп. до друку 24.02.202- р. Формат 60x84/16. Гарнітура – Times. Друк трафаретний (RISO). Папір офісний. Ум.-друк. арк. 1,9. Тираж 50 прим. Зам. № 07/20-а.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49000, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, т. (056) 370-96-59
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6054 від 28.02.2018